

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Rechten
voltijd/deeltijd/duaal

Hogeschool NCOI

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Rechten
voltijd/deeltijd/duaal

Hogeschool NCOI

CROHO nr. 30108

Hobéon Certificering

Datum

31 oktober 2017

Auditpanel

W.L.M. Blomen

mr. dr. H.J.L.M. van de Luytgaarden

prof. dr. R.C.H. van Otterlo

N. van Wetten LLB

Secretaris

I.M. Gies Broesterhuizen

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	11
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	37
6.	AANBEVELINGEN	39
BIJLAGE I	Scoretabel	41
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	43
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	47
BIJLAGE IV	Overzicht auditpanel	49

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hogeschool NCOI
status instelling	Rechtspersoon voor hoger onderwijs
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Niet van toepassing
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	B Rechten
registratienummer croho	30108
domein/sector croho	Economie
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Laws
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	e-Juridische Dienstverlening
locaties	Amsterdam, Almere, Arnhem, Breda, Den Bosch, Den Haag, Drachten, Eindhoven, Enschede, Groningen, Leeuwarden, Maastricht, Nijmegen, Rotterdam, Tilburg, Utrecht en Zwolle
varianten	Voltijd, deeltijd en dual
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	22 september 2017
Contactpersoon opleiding	Mevrouw mr. M. Pieters, directeur Accreditatie en Kwaliteit Hoger Onderwijs MPieters@NCOI.nl Mevrouw M.A. Vroemen, afdelingscoördinator MVroemen@NCOI.nl

Basisgegevens **HBO Bachelor Rechten**, voltijd, deeltijd en dual¹

bronnen: Kritische Reflectie Opleidingsbeoordeling Uitgebreid *HBO Bachelor Rechten*, Hogeschool NCOI + Kritische Reflectie Opleidingsbeoordeling Uitgebreid *HBO Bachelor Rechten, afstudeerrichting e-Juridische Dienstverlening*, Hogeschool NCOI

peildatum: augustus 2017

instroom (aantal)*	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
▪ deeltijd	17	17	13	10
▪ dual	32	27	12	10
uitval (percentage)				
uit het eerste jaar ²	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
▪ deeltijd	29,4	11,8	35,8	10,0
▪ dual	9,4	3,7	25,0	0,0
uit de hoofdfase ³	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
▪ deeltijd	11,8	29,4	7,7	7,7
▪ dual	6,3	3,7	8,3	8,3
gemiddelde studieduur (jaar)	2014/15	2015/16	2016/17	
▪ deeltijd	6,0	4,5	4,6	
▪ dual	4,6	4,7	3,7	
docenten (aantal + fte)**	aantal		Fte	
▪ voltijd	14		Freelancers	
▪ dual/deeltijd	33			
opleidingsniveau docenten (percentage) ⁴	Bachelor	Master	PhD.	
▪ voltijd	0	94	6	
▪ dual/deeltijd	2	94	4	
docent-student ratio ^{5***}				
▪ voltijd	Minimaal 8 tot maximaal 18 studenten			
▪ dual/deeltijd	6 tot 11 studenten			
contacturen (aantal) ⁶	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4
▪ voltijd	534	534	392	172
▪ dual/deeltijd	120	108	102	16

* Alleen voltijdstudenten kunnen de opleiding *HBO Bachelor Rechten afstudeerrichting e-Juridische dienstverlening* bij NCOI volgen. In september 2017 zijn de eerste studenten ingestroomd. Alle deeltijd/duale studenten volgen de opleiding *HBO Bachelor Rechten*.

** Het aantal FTE is voor NCOI niet van toepassing. NCOI zet freelance professionals in, waarbij geen sprake is van een arbeidsovereenkomst (zie Standaard 6 – Personeel).

*** De groepsgrootte varieert van 8 tot 18 studenten.

¹ Bron: Basisgegevens opleidingsbeoordelingen 'Indicatoren en definities', Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, 19 februari 2015.

² Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, voor de laatste vier cohorten.

³ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, voor de laatste drie cohorten.

⁴ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

⁵ Hogeschool NCOI hanteert hier de norm zoals vastgelegd binnen de Nederlandse Raad voor Training en Opleiding en zoals in 2015 geaccordeerd door de NVAO: De gerealiseerde gemiddelde groepsgroottes van alle situaties waarin sprake is van contacturen tussen studenten en (freelance) professionals.

⁶ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

2. SAMENVATTING

De opleiding HBO Bachelor Rechten biedt Hogeschool NCOI aan in een deeltijd- en een duale variant⁷. Zij leidt studenten op tot breed opgeleide, praktisch ingestelde, startbekwame juridische professionals.

Onderwerp 1. Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties heeft de opleiding HBO Bachelor Rechten voor wat betreft de inhoud, het niveau en de oriëntatie geconcretiseerd. Zij hanteert acht eindkwalificaties die zijn afgeleid van de eindkwalificaties uit het Landelijk Beroeps- en Opleidingsprofiel HBO Rechten uit 2012. Na het succesvol afronden van de opleiding beschikken studenten over de graad 'Bachelor of Laws'.

NCOI biedt haar rechtenstudenten een breed, maar geen inhoudelijk onderscheidend profiel. Onderscheidend ten opzichte van andere opleidingen is het laagdrempelige en flexibele onderwijsaanbod. De opleiding heeft haar visie op praktijkgericht onderzoek onlangs opnieuw geformuleerd en meer toegespitst op praktijkgericht juridisch onderzoek. Deze evenals de doelstelling rond internationalisering maken, weliswaar indirect, onderdeel uit van de eindkwalificaties van de opleiding. Het onderhoud en de validatie van de eindkwalificaties vindt plaats in nauw overleg met de werkveldcommissie.

Het auditpanel komt voor standaard 1 'Beoogde eindkwalificaties' voor beide varianten tot het oordeel 'voldoende'. Het auditpanel kenmerkt het profiel van de opleiding als degelijk en tegelijkertijd klassiek in de positieve zin des woords. Dit sluit aan bij de behoefte van de specifieke doelgroep van de opleiding.

Onderwerp 2. Programma

De opleiding HBO Bachelor Rechten hanteert bij de vormgeving van haar onderwijs het 'NCOI-onderwijsmodel'. Dit model dat bestaat uit de leertheorie sociaal-constructivisme⁸, is speciaal ingericht op en geschikt voor de doelgroep werkenden.

Het programma bestaat uit verschillende fasen die toenemen in complexiteit. De opleiding biedt de onderwijsseenheden modulair aan, zodat de student zijn eigen studietempo kan bepalen. De praktijkgerichtheid van het programma is een sterk punt.

Het auditpanel is positief over de wijze waarop de opleiding is gestart met het implementeren van praktijkgericht juridisch onderzoek in het programma. Het komende jaar zal dit type onderzoek een nadere invulling en uitwerking krijgen. Het programma kent daarnaast een bij de huidige doelstelling passende beperkte internationale oriëntatie.

De keuze voor de doelgroep werkenden evenals de daarbij horende instroomeisen zijn relevant voor de opleiding.

Voor de standaarden 2 'Oriëntatie' en 4 'Vormgeving' komt het auditpanel voor beide varianten door het beroepsgerichte karakter van het programma en een bij het type student passende onderwijsconcept tot het oordeel 'goed'. Voor de standaarden 3 'Inhoud' en 5 'Instroomeisen' komt het auditpanel voor beide varianten uit op het oordeel 'voldoende'. Gezien het verschil in voorkennis van de studenten is de implementatie van een module *Inleiding Recht*, zoals de opleiding voornemens is, belangrijk.

Onderwerp 3. Personeel

NCOI beschikt over een pool van vaste medewerkers die zich bezighouden met de gehele organisatie rondom de opleiding. Daarnaast bevindt zich een flexibele schil van freelance professionals die werkzaam zijn in verschillende rollen (bijvoorbeeld docent of examinator).

⁷ NCOI beschouwt de deeltijdse variant als residuair.

⁸ Het sociaal constructivisme is een leertheorie die ervan uitgaat dat mensen zelf betekenis verlenen aan hun omgeving en dat sociale processen hierbij een prominente rol spelen.

Het kernteam bepaalt samen met de curriculumcommissie de inhoud en het niveau van de opleiding en overziet met twee kerndocenten die daarin zitting hebben, de diverse rechtsgebieden. Bij de opleiding HBO Bachelor Rechten beschikt 94% van de docenten over minimaal een masteropleiding en is 4% in het bezit van een PhD. De personeelsomvang is toereikend.

Het auditpanel komt bij standaard 6 'Personeel' voor beide varianten tot het oordeel 'goed'. Het auditpanel is vooral positief over de inhoudelijke expertise en de ruime praktijkervaring van de docenten. Bovendien zijn naast het kernteam ook de docenten continue met elkaar in gesprek over de ontwikkeling van de opleiding.

Onderwerp 4. Voorzieningen

NCOI beschikt over een groot aantal goed toegeruste opleidingslocaties verspreid over het land. Voor de opleiding HBO Bachelor Rechten zijn naast de leslocaties geen opleidingsspecifieke praktijkvoorzieningen nodig.

e-Connect is een voor NCOI ontwikkelde digitale leer- en informatieomgeving die de deeltijd en duale student gedurende de hele opleiding ondersteunt. NCOI vergoedt het abonnement van een (externe) bibliotheek en vanaf 2017-2018 zullen studenten toegang krijgen tot een juridische database.

De opleiding begeleidt en ondersteunt studenten vanuit verschillende rollen gedurende de opleiding 'op maat' en legt het initiatief voor studiebegeleiding op de eerste plaats bij de student zelf. De informatievoorziening voldoet over het algemeen aan de eisen van de student.

Bij standaard 7 'Voorzieningen' komt het auditpanel voor beide varianten tot het oordeel 'voldoende'. Er is ruimte voor verbetering in het verder optimaliseren en inrichten van een moderne onderwijsleeromgeving en het faciliteren van studenten in het gebruik van juridische bronnen. Bij standaard 8 'Studiebegeleiding' komt het auditpanel voor beide varianten uit op het oordeel 'goed'. Aandacht voor het juiste verwachtingenmanagement over het lesaanbod op de verschillende leslocaties in het kader van 'de mogelijkheid tot het niet doorgaan bij niet voldoende aanmeldingen' richting de student vindt het auditpanel een klein verbeterpunt.

Onderwerp 5. Kwaliteitszorg

De opleiding HBO Bachelor Rechten draait volledig mee in het efficiënt en effectief ingerichte hogeschoolbrede systeem van kwaliteitszorg. Alle relevante partijen zijn hierbij betrokken en tonen een actieve inbreng en rol bij het voortdurend up-to-date houden van het onderwijs.

Het auditpanel komt voor standaard 9 'Periodiek evalueren' voor beide varianten tot het oordeel 'goed', omdat binnen de opleiding HBO Bachelor Rechten een duidelijke kwaliteitscultuur heerst. Zij pakt noodzakelijk verbeteringen serieus aan en zorgt voor verandering en vernieuwing zonder daarbij haar eigen koers uit het oog te verliezen.

Onderwerp 6. Toetsing

De opleiding HBO Bachelor Rechten borgt de betrouwbaarheid van examens door bij de ontwikkeling ervan gebruik te maken van het toetsplan. Het docentschap, het ontwikkelen van examens en de beoordeling ervan zijn strikt gescheiden. De gekozen tentamenvormen van de opleiding zijn afwisselend. De mechanismen die NCOI inzet, zorgen voor een efficiënte en effectieve wijze van kwaliteitsborging van het toetsen en beoordelen.

De Examencommissie is in control wat betreft de toetsing en de examinering. NCOI heeft een forse inspanning geleverd inzake het verbeteren van de afstudeerfase voor al haar opleidingen en daarnaast ook specifiek voor de opleiding HBO Bachelor Rechten.

Voor standaard 10 'Toetsing' komt het auditpanel voor beide varianten tot het oordeel 'goed'. Het auditpanel is onder de indruk van de wijze waarop de Examencommissie haar kwaliteitsborgende rol vorm en inhoud geeft. Het toetsysteem is voor studenten inzichtelijk.

Onderwerp 7. Gerealiseerde eindkwalificaties

Alle eindwerken die het panel bekeek, zijn van een degelijk juridisch hbo-bachelorniveau en het cijfer en bijbehorende beoordeling zijn daarnaast navolgbaar. Het resultaat van de eindwerken is goed bruikbaar voor de eigen praktijk. Het werkveld en de alumnus uitten zich positief over het niveau van afstuderen en over de aansluiting van de opleiding op de beroepspraktijk.

Voor Standaard 11 'Gerealiseerde eindkwalificaties' komt het auditpanel voor beide varianten tot het oordeel 'voldoende'. De opleiding kan studenten stimuleren om in hun afstudeeronderzoek meer out-of-the-box te denken. De omslag naar juridisch praktijkgericht onderzoek zou hier in positieve zin aan bij kunnen dragen.

Algemene conclusie:

Het auditpanel trof een mooie klassieke opleiding die voor deeltijd en duale studenten de moeite waard is om te volgen. De degelijke opleiding voldoet, zo concludeert het auditpanel, aan de basiskwaliteit en steekt daar op een aantal punten bovenuit. Het auditpanel adviseert de NVAO de opleiding te accrediteren voor een periode van zes jaar.

Het praktijkgericht juridisch onderzoek is een aandachtspunt dat op dit moment al een plaats heeft op de verbeteragenda van de opleiding HBO Bachelor Rechten en de komende jaren nog volledig vorm en inhoud dient te krijgen.

De voltijdvariant *HBO Bachelor Rechten afstudeerrichting e-Juridische dienstverlening* die NCOI Opleidingsgroep thans binnen Hogeschool NCOI aanbiedt is tijdelijk van aard en zal na een positief besluit op de Toets Nieuwe Opleiding worden voortgezet onder de vlag van Luzac Hogeschool. Voor het oordeel over deze variant wordt verwezen naar de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van het auditpanel van de Toets Nieuwe Opleiding.

Den Haag, 31 oktober 2017

W.L.M. Blomen,
voorzitter

I.M. Gies Broesterhuizen,
secretaris

3. INLEIDING

Het voorliggende beoordelingsrapport is de resultante van een zogeheten 'Uitgebreide Opleidingsbeoordeling' van de opleiding HBO Bachelor Rechten van Hogeschool NCOI, die op 22 september 2017 is uitgevoerd door een auditpanel van onafhankelijke deskundigen (zie bijlage IV voor een toelichting).

De beoordeling vond plaats in het kader van een clustervisitatie, waarbij hbo-opleidingen met een vergelijkbare onderwijsinhoud in één (sub)cluster in een bepaalde periode worden geïnspecteerd door panels bestaande uit zoveel mogelijk dezelfde deskundigen. Doel hiervan is de scherpte en de vergelijkbaarheid van de oordelen te bevorderen. Bovengenoemde opleiding van NCOI valt samen met diverse verwante opleidingen van andere onderwijsinstellingen in de visitatiegroep *HBO-Rechten 4*.

Dit rapport behandelt achtereenvolgens de bevindingen, overwegingen en conclusies van het auditpanel over de betreffende opleiding op elf NVAO-kwaliteitsstandaarden, gegroepeerd naar 'beoogde eindkwalificaties', 'programma', 'personeel', 'voorzieningen', 'kwaliteitszorg', 'toetsing' en 'gerealiseerde eindkwalificaties'. Het auditpanel heeft voor de beoordeling het beoordelingskader van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)⁹ gebruikt.

Instelling

NCOI is een rechtspersoon voor hoger onderwijs en maakt deel uit van de NCOI Opleidingsgroep. Zij biedt sinds het studiejaar 2003-2004 geaccrediteerde hbo-opleidingen en programma's aan op zowel Ad-, bachelor- als masterniveau en organiseert dit op diverse plaatsen in Nederland. De NCOI Opleidingsgroep omvat bovendien verschillende 'merken', waaronder Hogeschool NCOI, en onderhoudt een breed opleidingsportfolio. Recent ontwikkelt en verzorgt de NCOI Opleidingsgroep ook voltijdse hbo-bacheloropleidingen.

Hogeschool NCOI richt zich op studenten die een opleiding combineren met een baan en op een locatie en tijd van hun voorkeur, in de avonden, overdag of in het weekend, willen volgen. Indien gewenst kunnen zij het studietempo versnellen of vertragen als omstandigheden op het werk of in de privésfeer hier aanleiding toe geven. Alle onderwijs voor werkenden wordt primair aangeboden in duale vorm; bij het wegvallen van een geschikte werkomgeving kan de student in deeltijd verder studeren en maakt een verplichte stage deel uit van zijn programma. 80% van de studenten volgt duaal onderwijs; NCOI beschouwt de deeltijdse variant als residuair.

Voor de uitvoering van onderwijs en examinering werkt NCOI met freelancers die werkzaam zijn in de beroepspraktijk. In 2017-2018 zijn aan de instelling naast ca. 4000 medewerkers als freelancer ook 1200 medewerkers in vaste dienst verbonden. Sinds 2013 kent de instelling een Academic Board die zich richt op de academische kwaliteit van het onderwijs en de kwaliteit van de onderzoekslijnen (en het afstuderen) in alle programma's.

Karakteristiek voor Hogeschool NCOI is dat zij voor al haar opleidingen verschillende aspecten centraal en op eenzelfde wijze organiseert, aanstuurt en borgt. Dit betreft met name: het ontwikkelings- en validatieproces van een opleiding, het didactisch concept, het personeelsbeleid, de toetsing en examinering en de kwaliteitszorg.

⁹ Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Beperkte of Uitgebreide opleidingsbeoordeling, Nederlands-Vlaamse Accreditatie organisatie d.d. 19 december 2014.

Algemeen

Het Evaluatiebureau Hobéon voert in de periode 2016-2018 bij NCOI een groot aantal beoordelingen uit. Gelet op de identieke vormgeving, aansturing en borging van de hiervoor genoemde opleidingsaspecten hebben Hobéon en NCOI ervoor gekozen om voorafgaand aan de opleidingsaudits in zowel 2016-2017 als 2017-2018 op de generieke onderdelen een afzonderlijke audit uit te voeren. De opleidingspanels kunnen zich daardoor vooral richten op de (uitvoerings)kwaliteit van de afzonderlijke opleidingsprogramma.

Ieder opleidingspanel heeft de informatie en de bevindingen van het generieke auditpanel, die in elke rapportage per standaard zijn opgenomen in grijze kaders, benut bij de bestudering van de opleidingsdocumentatie en zich vervolgens op grond hiervan en de gevoerde auditgesprekken een zelfstandig oordeel gevormd over alle standaarden. In de Bijlage II bij dit rapport is een nadere toelichting opgenomen over de inrichting van de opleidingsbeoordelingen van NCOI.

Karakteristiek van de opleiding

Sinds september 2007 biedt NCOI de opleiding *HBO Bachelor Rechten* in de deeltijd en duale variant aan. Studenten ontwikkelen zich gedurende de opleiding tot breed opgeleide, praktisch ingestelde, startbekwame juridische professionals. Momenteel zijn 162 studenten binnen deze varianten van de opleiding actief. Hiervan studeert 70% duaal en 30% in deeltijd. De opleiding heeft in de laatste twee jaren 27 afgestudeerden, waarvan 24 duaal en 3 deeltijd.

De afstudeerrichting e-Juridische dienstverlening

NCOI Opleidingsgroep wilde na de zomer 2017 onder de merknaam Hogeschool Luzac¹⁰ starten met de voltijdvariant *HBO Bachelor Rechten afstudeerrichting e-Juridische dienstverlening*. De Toets Nieuwe Opleiding (TNO)¹¹ die daarvoor nodig was, kon echter pas in september plaatsvinden. Na overleg met de NVAO heeft NCOI Opleidingsgroep daarom besloten om de beoogde voltijdvariant alvast te registreren bij/aan te vragen onder de vlag van Hogeschool NCOI, naast de varianten deeltijd/duaal die Hogeschool NCOI al aanbood. In september 2017 is dan ook een groep voltijdstudenten gestart bij Hogeschool NCOI¹². Op het moment dat er een positief besluit van de NVAO komt op de TNO zullen deze studenten hun opleiding vervolgen bij Hogeschool Luzac. Hogeschool NCOI zal vanaf dat moment geen voltijdvariant HBO Bachelor Rechten meer aanbieden.

De uitgebreide beoordeling van de opleiding HBO Bachelor Rechten (UOB) van Hogeschool NCOI vond vlak na de TNO plaats. Omdat in de voorbereidingen de uitslag van de beoordeling van de voltijdopleiding onder de vlag van Hogeschool Luzac nog niet bekend was, is met NCOI afgesproken dat het auditpanel zich zou voorbereiden op het beoordelen van alle drie de varianten. Nadat bleek dat het oordeel van het auditpanel van de TNO positief was, is in overleg met NCOI Opleidingsgroep afgestemd dat het auditpanel de beoordeling van de voltijdvariant niet opnieuw zou uitvoeren. De voltijdvariant waarvan het auditpanel van de UOB in haar voorbereidingen kennis had genomen, is immers qua inhoud en vormgeving exact hetzelfde als de variant die voorlag tijdens de TNO. Bovendien kon de heer Van de Luijngaarden die zitting had in zowel het auditpanel van de TNO als in het auditpanel van de UOB, de panelleden van de UOB informeren over de bevindingen van de TNO. Op basis daarvan, de informatie uit de Kritische Reflectie, het gesprek met het management en de presentatie over de leeromgeving aNewSpring van de voltijdvariant kwam het auditpanel van de UOB voor zover mogelijk niet tot andere inzichten. Voor de bevindingen, overwegingen en conclusies over de voltijdvariant verwijst het auditpanel van de UOB dan ook naar de rapportage van de TNO 'hbo-bachelor Rechten Hogeschool Luzac, Paneladvies d.d. 2 oktober 2017.

¹⁰ In september 2016 heeft NCOI Groep het opleidingsinstituut Luzac overgenomen.

¹¹ De Toets Nieuwe Opleiding is 'het keurmerk dat tot uitdrukking brengt dat de kwaliteit van een voorgenomen opleiding door het accreditatieorgaan positief is beoordeeld'. Bron: website NVAO.

¹² In september 2017 zijn 19 voltijdstudenten ingestroomd bij Hogeschool NCOI. Eventueel zal begin 2018 nog een groep starten onder de vlag van Hogeschool NCOI.

Daar waar het auditpanel in dit rapport refereert aan 'de opleiding' bedoelt het dus uitsluitend de deeltijd-/duale variant. Voor de studenten van de deeltijd-/duale variant is het niet mogelijk om de afstudeerrichting *e-Juridische dienstverlening* te volgen. Zij volgen de reguliere richting *HBO Bachelor Rechten*.

Ontwikkelingen na vorige accreditatie van de opleiding

In juli 2010 vond de vorige visitatie van de opleiding HBO Bachelor Rechten plaats. De opleiding is toen op basis van de TNO positief beoordeeld. In oktober 2010 besloot de NVAO accreditatie te verlenen aan de nieuwe opleiding. Het besluit bevatte een aantal aandachtspunten van het toenmalige auditpanel.

De opleiding heeft de punten van het toenmalige auditpanel sinds de start in 2013 zichtbaar opgepakt en daar verbeteringen op ingezet (zie Tabel 1).

Aandachtspunten	Verbeteringen
NCOI zou haar opleiding steviger kunnen verankeren in de recente ontwikkelingen op verschillende terreinen (bijvoorbeeld economische recessie, de hbo-jurist, juridisering van de samenleving, verhouding wo-hbo juristen).	Om ervoor te zorgen dat relevante ontwikkelingen in het opleidingsprogramma aan de orde komen, voert het kernteam van de HBO Bachelor Rechten jaarlijks gesprekken met de werkveldcommissie, studenten en docenten over de ontwikkelingen in het beroepenveld. Hierdoor is het kernteam van de opleiding in staat om te beoordelen waar het programma aanpassingen behoeft. Ieder jaar is de inhoud van de modules en de daarbij gebruikte literatuur in het programma geactualiseerd. Hierbij is kritisch gekeken naar het niveau van de literatuur (academisch of HBO-gericht). De afgelopen jaren is er steeds meer juridische literatuur op hbo-niveau beschikbaar gekomen.
Een aanbeveling was om in de opleiding meer aandacht te besteden aan Europa en zich bijvoorbeeld meer op de internationale ambtenaar te oriënteren.	In fase 2 is de module Europees en internationaal recht toegevoegd.
Het panel heeft in 2010 opgemerkt dat de opleiding met name privaat- en bedrijfsrechtelijk georiënteerd is.	Daarom is onder andere de module Ondernemingsrecht vervangen door de module Staatsrecht.
Het panel heeft wel benadrukt dat samenhang, met name voor de deeltijdopleidingen van NCOI, permanente aandacht verdient. Het panel heeft aanbevolen om de opleiding op dit punt sterk te bewaken.	Door de jaarlijkse vakoverleggen onder leiding van het kernteam en evaluaties van docenten zorgt NCOI voor de afstemming van de modules en het voorkomen van overlap tussen modules. Het kernteam van de opleiding zorgt voor het borgen van de samenhang van het programma door het opleidingsprogramma en de aanpassingen af te stemmen.
Verbeteringen zijn nodig ten aanzien van de voorlichting met betrekking tot de studieduur en het afstandsonderwijs en het functioneren van e-Connect.	E-Connect was destijds niet geschikt om volledige digitale leeromgevingen met zelfsturingspakketten te ontwikkelen. E-Connect is inmiddels verder ontwikkeld en biedt niet alleen maar ondersteuning. Zo is het inmiddels mogelijk om alle e-Learningmodules geheel zelfstandig in e-Connect te volgen. Ook is de voorlichting over de studieduur in de brochure en op de website aangepast.
Meer docenten aanstellen die een (groter) dienstverband bij relevante organisaties in het werkveld hebben en als jurist werkzaam zijn (o.a. gemeente- en provinciaalniveau).	De afgelopen jaren hebben het kernteam en de afdeling Docentmanagement de cv's van de professionals opnieuw beoordeeld onder meer op actuele en relevante werkervaring en naar de expertise van freelance professionals gekoppeld aan de modules die zij verzorgen. Er zijn voor diverse modules nieuwe docenten en ontwikkelaars aangetrokken. De huidige pool van freelance professionals is weer up-to-date.
Het panel gaf aan dat er onvoldoende toezicht is op het gebruik van en de toegang tot de bibliotheken van de hogeschool en/of universiteiten	Vanaf seizoen 2017-2018 zullen studenten van de HBO Bachelor Rechten die bezig zijn met de eindopdrachten en de scriptie toegang krijgen tot een juridische database, zodat de studenten in elke fase opbouwend leren 'zoeken' naar geschikte bronnen, bronnen leren onderscheiden en selecteren en werken aan het onderzoekend vermogen.

Tabel 1 – Doorgevoerde verbeteringen na vorige audit

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Algemeen

Bij de ontwikkeling, uitvoering en kwaliteitsborging van haar erkende opleidingen werkt NCOI met gestandaardiseerde processen.

Bij het opstellen van het domeinspecifieke referentiekader voor een opleiding vormt de meest actuele versie van een eventueel landelijk vastgesteld beroeps- en opleidingsprofiel een belangrijk uitgangspunt. Indien een landelijk profiel ontbreekt, ontwikkelt NCOI een eigen beroeps- en opleidingsprofiel, waarvan een uitgebreide werkveldoriëntatie en een oriëntatie op vergelijkbare opleidingen/opleidingsprofielen in binnen- en buitenland deel uitmaakt. Zowel de werkveldcommissie als de curriculumcommissie zijn betrokken bij het opstellen en valideren van de beoogde eindkwalificaties van een opleiding.

Het gestandaardiseerde ontwikkelproces voorziet erin dat de beoogde eindkwalificaties aan de vereiste basiskwaliteit voldoen. Dat wil zeggen dat (i) de beoogde eindkwalificaties inhoudelijk aansluiten op de eisen van het beroep, mede aan de hand van internationale referenties tot stand zijn gebracht en door een gekwalificeerde representatie van het relevante werkveld zijn gevalideerd, (ii) voor het vereiste niveau van de beoogde eindkwalificaties de Dublin Descriptoren als referentie hebben gediend en (iii) de beoogde eindkwalificaties dusdanig zijn geconcretiseerd dat zij richting geven aan de inhoud van het programma.

Inhoud, Oriëntatie en Niveau eindkwalificaties

De opleiding HBO Bachelor Rechten heeft, geheel in lijn met het generiek gehanteerde opleidingsontwikkelingsmodel van NCOI allereerst het profiel van de hbo-jurist gedefinieerd: *NCOI leidt studenten van de opleiding HBO Bachelor Rechten op tot hbo-juristen die staat zijn juridische kennis op de juiste wijze toe te passen en die bovenal weten om te gaan met actuele wijzigingen van wetgeving en ontwikkelingen in het werkveld.* De hbo-jurist kan als beginnend beroepsbeoefenaar werkzaam zijn in allerlei typen organisaties (bijvoorbeeld de overheid, het bedrijfsleven, rechtsbijstandsverzekeraars, juridische adviesbureaus, advocatuur en notariaat) en in verschillende functies (bijvoorbeeld juridisch medewerker, bedrijfsjurist, handhavingsjurist, klachtenfunctionaris, mediator of compliance-officer). NCOI heeft duidelijk voor ogen welk type professional zij opleidt.

Bovenstaand profiel is tot stand gekomen door de maatschappelijke context en recente ontwikkelingen in beeld te brengen, het werkveld te beschrijven, de verschillende rollen en functies van de professional in kaart te brengen en zijn kerntaken en kernopgaven vast te stellen. Deze inventarisatie die, zo blijkt uit de documentatie, in hoge mate is afgestemd met het werkveld, mondt uit in een opleidingsprofiel met de volgende acht eindkwalificaties: *Juridisch analyseren, Juridisch beoordelen, Adviseren, Vertegenwoordigen, Reguleren, Organiseren, Communiseren en Professionaliseren.* Hieruit blijkt dat NCOI de eindkwalificaties van de opleiding Bachelor HBO Rechten baseert op het Landelijk Beroeps- en Opleidingsprofiel HBO-Rechten uit 2012. Zij maakt daarbij de keuze om de landelijke kwalificaties *Beslissen* te vervangen door de meer omvattende eindkwalificatie *Juridisch beoordelen* en de eindkwalificatie *Dossier Managen* weg te laten. Daarnaast voegt NCOI de eindkwalificaties *Communiseren* en *Professionaliseren* aan het profiel toe. NCOI vindt deze eindkwalificaties belangrijk voor een hbo-jurist.

Kijkend naar de eindkwalificaties, dan acteert de opleiding HBO Bachelor Rechten in het daarbij passende domein en hanteert zij daarvoor de juiste titulatuur. Na het succesvol afronden van de opleiding beschikken studenten over de graad 'Bachelor of Laws'.

Profilering

Het auditpanel stelt vast de opleiding HBO Bachelor Rechten een duidelijk breed, maar geen inhoudelijk onderscheidend profiel heeft. NCOI leidt studenten van deze opleiding op tot praktijkgerichte startbekwame hbo-juristen die antwoorden hebben op de juridische vraagstukken van vandaag en morgen. De afgestudeerde hbo-jurist van NCOI is een breed opgeleide, praktijkgerichte en professionele jurist met een gedegen juridische kennisbasis die goede organisatorische, juridische en communicatieve vaardigheden heeft. Het auditpanel kenmerkt het profiel als degelijk en tegelijkertijd klassiek, waar overigens niets mis mee is. Dit sluit aan bij de wensen van de specifieke doelgroep van de opleiding. Het brede, klassieke profiel biedt voor deeltijd/duale studenten voldoende ontwikkelmogelijkheden. Het is dus de vraag of de ambities die de opleiding voor de deeltijd en de duale studenten heeft om e-Juridische Dienstverlening nadrukkelijker te positioneren en de mate van internationale oriëntatie in de opleiding te vergroten (zie verder), aansluit bij de behoefte van deze doelgroep. Een opleiding die meer vooruitstrevend is, zou naar inschatting van het auditpanel beter passen bij de behoefte van voltijdstudenten. Het starten van de opleiding *HBO Bachelor Rechten afstudeerrichting e-Juridische dienstverlening* voor voltijdstudenten bij Hogeschool Luzac (zie Inleiding) is in dit kader een mooi initiatief. Het auditpanel kan zich voorstellen dat de opleiding haar doelstellingen vanuit dit perspectief heroverweegt.

Naast het brede profiel waardeert het auditpanel het laagdrempelige en flexibele onderwijsaanbod, waarmee NCOI zich onderscheidt, zo ook bij de opleiding HBO Bachelor Rechten. NCOI richt zich op de doelgroep werkenden in combinatie met het aanbieden van diverse vormen van onderwijs; zowel klassikaal onderwijs als e-learning behoren tot de mogelijkheden (zie Standaard 4).

Praktijkgericht onderzoek

Bij NCOI is de praktijk het uitgangspunt en de leidraad van onderzoek bij al haar opleidingen, zo ook bij de opleiding HBO Bachelor Rechten. Een student van de opleiding HBO Bachelor Rechten leert praktijkgericht onderzoek uit te voeren dat relevant is voor zijn juridische beroepspraktijk en zijn kennisontwikkeling. Hij leert kritisch te kijken naar wat hij in de opleiding en in de praktijk leert, door zijn onderzoek te starten met een vraagstuk uit een juridische praktijksituatie. De student maakt bij het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek gebruik van de wet- en regelgeving, jurisprudentie, theorieën en modellen. De eindkwalificaties *Juridisch analyseren*, *Juridisch beoordelen* en *Adviseren* bevatten – ook in hun nadere concretisering – een duidelijke focus op onderzoek, zo blijkt uit het document *Domeinspecifiek referentiekader en eindkwalificaties opleiding*.

De opleiding heeft de NCOI-brede visie op praktijkgericht onderzoek onlangs opnieuw geformuleerd en meer toegespitst op praktijkgericht juridisch onderzoek: *De student ontwikkelt onderzoekend vermogen door basisvaardigheden te ontwikkelen voor het ontwerpen en uitvoeren van een praktijkgericht juridisch onderzoek, waarbij hij in staat is om juridische en relevante sociaalwetenschappelijke methoden en technieken geïntegreerd toe te passen in de juridische beroepspraktijk*. Het auditpanel is positief over deze ontwikkeling.

Internationale oriëntatie

De internationale politieke, economische en juridische samenwerking tussen landen leidt tot veel ontwikkelingen op het juridische vlak. Internationale regelgeving maakt steeds meer deel uit van het Nederlands recht. In het werkveld krijgt de hbo-jurist dus in toenemende mate te maken met Europese en internationale wetgeving. In de Kritische Reflectie geeft de opleiding aan dat het van belang is, dat de hbo-jurist voldoende kennis heeft over de doorwerking van het Europees en internationaal recht in het Nederlandse recht.

Uit de auditgesprekken lijkt het auditpanel op te merken dat de opleiding voornemens is om de internationale oriëntatie in de opleiding te versterken. Het auditpanel acht het echter raadzaam om de beperkte doelstelling die de opleiding thans op dit gebied heeft en die het passend acht bij de context van het beroepenveld waar afgestudeerden in terecht komen, te behouden.

De eindkwalificaties van de opleiding HBO Bachelor Rechten hebben een internationaal referentiekader. De Dublin Descriptoren liggen ten grondslag aan de eindkwalificaties van de opleiding. Het landelijke opleidings- en beroepsprofiel, waar de opleiding van NCOI zich op baseert, bevat een matrix waarin wordt aangetoond welke eindkwalificaties welke Dublin Descriptor afdekt. Ook voerde NCOI een deskresearch uit naar verwante opleidingen in het buitenland. Daarin geeft zij aan dat een internationale vergelijking met HBO Bachelor-opleidingen Rechten in het buitenland slechts op hoofdlijnen mogelijk is, omdat de rechtssystemen en de inrichting van het juridische onderwijs niet of nauwelijks vergelijkbaar zijn.

Onderhoud eindkwalificaties

Uit notulen van bijeenkomsten van de werkveldcommissie van de opleiding HBO Bachelor Rechten blijkt dat de afgelopen jaren een structurele gedachteswisseling heeft plaatsgevonden over het profiel en de daaraan gekoppelde eindkwalificaties. Waar nodig zijn in 2015 onderdelen geactualiseerd, aangezien het landelijk Beroeps- en Opleidingsprofiel dateert van 2012. Voorbeelden van aanpassingen zijn het toevoegen van de technologische ontwikkelingen & digitalisering en mediationvaardigheden. Naast de werkveldcommissie benut NCOI de kennis en kunde van haar freelance professionals die een brede onderwijs- en praktijkervaring inbrengen in het onderwijs, bij de ontwikkeling van haar opleiding. Het auditpanel constateert dat de eindkwalificaties aansluiten bij de actuele eisen die in (inter)nationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

NCOI heeft bij het Landelijk Opleidingsoverleg kenbaar gemaakt dat zij zich graag wil aansluiten. Het landelijk profiel HBO-Rechten zal waarschijnlijk in 2018 worden geactualiseerd en NCOI is voornemens daar een actieve bijdrage aan te leveren. Het auditpanel waardeert dit initiatief en ziet graag dat de opleiding in het landelijke overleg gaat participeren. In de tussentijd kan het zich voorstellen dat NCOI, zoals zij dat nu al realiseert met de verwante opleiding HBO-Rechten van Hogeschool NTI, ook zorgt voor afstemming met andere commerciële aanbieders waaronder LOI Hogeschool.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: voldoende

De beoogde eindkwalificaties, die afgestudeerden als beginnend beroepsbeoefenaar moeten bereiken, zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie actueel en sluiten aan bij de Dublin Descriptoren. De opleiding heeft een duidelijk beeld waar zij haar studenten voor opleidt en welke eisen het internationale vakgebied en het werkveld stellen aan een beginnende beroepsbeoefenaar. De opleiding kiest bewust voor een breed profiel en biedt haar studenten derhalve geen inhoudelijke onderscheidend profiel. De herziene doelstelling rond praktijkgericht onderzoek en de doelstelling rond internationalisering maken, weliswaar indirect, onderdeel uit van de eindkwalificaties van de opleiding. De opleiding HBO Bachelor Rechten, de freelance docenten en de leden van de werkveldcommissie wisselen aantoonbaar actuele trends en ontwikkelingen uit. Er is dus een duidelijke verbinding met het werkveld.

Het auditpanel komt voor de opleiding bij deze standaard tot het oordeel 'voldoende'. Zij voldoet aan de basiseisen zoals die aan de beoogde eindkwalificaties gesteld worden. Het vasthouden aan het brede, klassieke profiel dat aansluit bij de behoefte van de deeltijd en duale studenten en het toetsen van nieuwe ambities aan de behoefte van de specifieke doelgroep (o.a. e-Juridische Dienstverlening en Internationalisering), behoeft volgens het auditpanel nog nadere aandacht.

4.2. Programma

Standaard 2: De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

Algemeen

Doordat NCOI iedere erkende opleiding ontwikkelt in samenspel met het werkveld, c.q. de werkveldcommissie en de curriculumcommissie¹³, is er in iedere opleiding aandacht voor de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van onderzoek en van de beroepspraktijk.

Het kernteam van elke opleiding is onder leiding van de bij die opleiding horende curriculumcommissie verantwoordelijk voor de actualiteit van het opleidingsprogramma, de selectie van basisliteratuur en de te gebruiken artikelen.

Praktijkgerichtheid

Het auditpanel stelt op basis van de beschrijving van het programma vast dat de opleiding HBO Bachelor Rechten zorgvuldig aandacht besteedt aan de ontwikkeling van beroepsspecifieke kennis en vaardigheden. De hbo-jurist van NCOI ontwikkelt gedurende de opleiding een gedegen juridische kennisbasis en een sterk analytisch vermogen. Hij leert effectief te communiceren en (digitale) juridische diensten te verlenen. Deze competenties stellen hem in staat om via professioneel vakmanschap in de steeds veranderende, digitaliserende samenleving het actuele recht te blijven toepassen en de rechtstoepassing zowel online als offline te faciliteren. Hij leert daarbij rekening houden met ethische waarden en kan bovendien reflecteren op het eigen handelen. Naast de juridische kennisgebieden zijn de communicatieve, digitale en onderzoeksvaardigheden van de hbo-jurist belangrijke componenten van de opleiding. In onderstaande tabel volgen enkele concrete voorbeelden uit het programma.

Voorbeelden beroepsspecifieke vaardigheden in het programma

In de module *Juridische en communicatieve vaardigheden* komen bijvoorbeeld gesprekstechnieken specifiek voor juristen aan bod. Deze module sluit de student af met een mondeling examen in de vorm van een pleidooi. De student kan hierbij kiezen uit drie cases. De student voert zijn pleidooi aan de hand van een analyse van een juridische casus.

In de module *Adviesvaardigheden* interviewt de student voor een portfolio-opdracht een potentiële opdrachtgever voor een adviesopdracht. Naast het gespreksverslag maakt de student een reflectieverslag, waarin hij aandacht besteedt aan het psychologisch contract, de waargenomen emoties, de 'vraag achter de vraag', het effect van het soort vragen dat hij stelde en zijn eigen ervaringen als adviseur in de contracteringsfase.

In de module *Effectief communiceren en beïnvloeden* gaat het over het afstemmen van communicatie op de doelgroep, aangezien de student moet leren schakelen tussen verschillende lagen en doelgroepen binnen de organisatie en deze met elkaar moet kunnen verbinden. Daarnaast moet hij ook met personen en instanties van buiten de organisatie kunnen communiceren. De student leert waar zijn eigen kracht ligt en hoe hij zijn houding kan laten aansluiten op het doel van het gesprek. In een mondeling examen toetst NCOI vervolgens of de student dit beheerst.

De module *Recht in de praktijk* gaat over de jurist als professional. Hier leert de student dat hij in de praktijk te maken kan krijgen met ethische kwesties en hoe hij hierin kan handelen. Daarnaast komen de thema's privacy en privacybescherming aan de orde. In de portfolio-opdrachten van de betreffende modules wordt getoetst of de student bovengenoemde vaardigheden beheerst.

Tabel 2 – Voorbeeld beroepsgerichtheid programma

¹³ De curriculumcommissie bestaat uit een lid van de Academic Board, (waar van toepassing) de lector, (kern)docent(en), de opleidingsmanager, een examencommissielid, de kwaliteitsmanager, een (vak)specialist en de manager Hoger onderwijs.

Aangezien de doelgroep reeds werkzaam is (dual) of stage loopt (deeltijd) binnen het werkveld van de hbo-jurist, focust de opleiding zich op het verbinden van de theorie met de praktijk. Deze praktijkgerichte aanpak zorgt ervoor dat studenten de nieuwe kennis direct in de (eigen) praktijk kunnen toepassen. Tijdens de lessen is dan ook uitgebreid gelegenheid om in te gaan op vraagstukken uit de eigen uitvoeringspraktijk. Een sterk punt, aldus het auditpanel. Ook studenten waarderen dat de docenten verbindingen maken tussen de verschillende contexten waarin de studenten werkzaam zijn, en daarnaast hun eigen praktijkervaring inbrengen.

Actualiteit programma

Het auditpanel stelt vast dat de eindkwalificaties en het bijbehorende opleidingsprogramma van de opleiding HBO Bachelor Rechten anticipeert op actuele trends en ontwikkelingen in het (inter)nationale werkveld waar afgestudeerden terecht komen. Enkele voorbeelden van actuele trends en ontwikkelingen in het programma zijn de technologische ontwikkelingen & digitalisering, juridisering van de samenleving, internationalisering en globalisering in recht, alternatieve geschillenbeslechting en organiseren van juridische processen.

Tijdens het locatiebezoek heeft het auditpanel (een selectie uit) de literatuur (studieboeken) bekeken die de opleiding HBO Bachelor Rechten gebruikt. De Nederlandstalige en de Engelstalige boeken zijn inhoudelijk relevant, van voldoende niveau en actueel.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: goed

Het auditpanel komt voor de opleiding voor deze standaard tot het oordeel 'goed'. Het is evenals de studenten zeer positief over de beroepsgerichtheid van het programma. Vooral een sterk punt is de interactie tussen de docenten en de studenten. Docenten hebben veel praktijkervaring en zij brengen die actuele praktijksituaties in, in het onderwijs. Het programma is nadrukkelijk gericht op het ontwikkelen en toepassen van relevante beroepsvaardigheden. Relevante trends en ontwikkelingen krijgen bovendien aantoonbaar een plaats in het programma.

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Algemeen

Voor elke erkende opleiding werkt NCOI de eindkwalificaties qua kennis en vaardigheden uit in algemene leerdoelen van de onderwijseenheid. Deze vertaalt NCOI vervolgens per onderwijseenheid in leerdoelen per les.

De curriculumcommissie heeft als voornaamste taak te borgen dat studenten via het curriculum alle beoogde eindkwalificaties behalen. Zij stelt daartoe de leeruitkomsten per onderwijseenheid vast en verifieert door middel van evaluatie-uitkomsten of deze daadwerkelijk worden behaald, dan wel behaald kunnen worden (studeerbaarheid).

NCOI geeft internationalisering binnen zijn duale en deeltijdse programma's met name vorm door de inzet van Engelstalige literatuur en de behandeling van internationale casuïstiek.

Koppeling eindkwalificaties en programma

In een matrix visualiseert de opleiding de koppeling tussen de eindkwalificaties en het programma. Elke modulebeschrijving vermeldt bovendien de leerdoelen waaraan de student werkt en aan welke eindkwalificaties deze leerdoelen zijn gekoppeld. In 2016 zijn de algemene leerdoelen en de lesleerdoelen van de rechtenmodules waar nodig geherformuleerd. Door de inhoudelijke wijzigingen in 2015-2016 en 2017-2018 sluit het programma van NCOI bovendien aan bij de juridische kennisbasis zoals vastgelegd in het landelijke profiel HBO-Rechten.

Uit de door de opleiding opgestelde matrix en de modulebeschrijvingen blijkt dat (de leerdoelen van) het opleidingsprogramma tezamen dekkend zijn voor de set beoogde eindkwalificaties. Het auditpanel constateert dat de opleiding inhoudelijk een programma biedt dat het voor studenten mogelijk maakt om de beoogde eindkwalificaties te behalen.

Opzet en Inhoud van het programma

De opleiding HBO Bachelor Rechten bestaat uit verschillende fasen. Fase 1 biedt een brede oriëntatie op de kern van het beroep van hbo-jurist en betreft vooral materieel recht en is oriënterend. Fase 2 is meer verdiepend en verbredend en heeft betrekking op formeel recht. Fase 3 biedt de laatste verdiepingsslag in vaardigheden op het gebied van communiceren, beïnvloeden en adviseren. In de afstudeerfase studeren studenten vervolgens af. In onderstaande tabel volgt een nadere uitwerking van het programma.

Omschrijving programma	
Fase 1	In deze fase die bestaat uit zes modules, doorloopt de student een basisprogramma. Hij volgt een breed scala aan onderwerpen die van belang zijn voor de hbo-jurist (o.a. privaatrecht, bestuursrecht, staatsrecht en het arbeidsrecht). Hij rond deze fase af door middel van een eindopdracht, waarin hij kennismaakt met onderzoek en de theorie uit de verschillende modules uit fase 1 integreert. Samen vormen deze modules een belangrijk onderdeel van de juridische basiskennis van de hbo-jurist.
Fase 2	In deze fase volgt de student een verbredingsprogramma van zes modules, waarin hij zich verder ontwikkelt tot professional (o.a. privaatrecht, burgerlijk procesrecht, bestuursprocesrecht, Europees en internationaal recht en straf- en strafprocesrecht). De student rondt deze fase ook af met een eindopdracht, waarin hij onderzoek verbindt met de theorie van de modules van fase 2.
Fase 3	In fase 3 maakt de student een verdiepingsslag als het gaat om vaardigheden (o.a. adviseren, beïnvloeden en communiceren). In deze fase volgt de student tevens een keuzeprogramma (12 EC) waarin hij kan kiezen voor verbreding (1. Notarieel recht, 2. Leergang Mediation) of verdieping (3. arbeids- en sociaal recht, 4. het omgevingsrecht of 5. bedrijfsrecht).
Afstudeer-fase	In deze fase werkt de student aan zijn portfolio en scriptie (zie Standaarden 10 en 11).

Tabel 3 – Korte omschrijving programma HBO Bachelor Rechten

Uit bovenstaande tabel blijkt dat naarmate de opleiding vordert, de complexiteit toeneemt en de nadruk verschuift van het verwerven, naar het toepassen van kennis en inzicht en de meer analytische vaardigheden. Studenten kunnen de modules in één fase in een willekeurige volgorde doorlopen. De samenhang tussen de modules uit elke fase komt vooral tot uiting in de eindopdracht, waarin de student de kennis en vaardigheden van de achterliggende fase koppelt aan het opzetten en/of uitvoeren van een praktijkgericht onderzoek. Naast de modules werkt de student tijdens de opleiding aan zijn propedeuse- of opleidingsportfolio (zie Standaard 10). Met de praktijkopdrachten die hij daarin opneemt, koppelt de student de theorie direct aan de eigen werkomgeving.

De opleiding geeft op basis van de input van studenten, gehoor aan de benodigde verbeteringen in het programma (zie Standaard 9 – Kwaliteitszorg). Zo is de opleiding voornemens om aan het begin van het programma een module *Inleiding Recht* te implementeren die studenten een overzicht biedt van de drie belangrijke pijlers van het rechtssysteem, te weten publiek-, privaats- en strafrecht. Dit is van belang gezien de verschillende achtergronden van studenten die instromen in de opleiding (zie Standaard 5 – Instroom). Het auditpanel acht het raadzaam om deze module meerdere malen per jaar aan te bieden, zodat studenten ongeacht het startmoment van hun opleiding deze module ter introductie kunnen volgen. Ook zou tijdens de opleiding meer aandacht uit kunnen gaan naar de samenstelling van een groep en het verschil in voorkennis en werkervaring. Hoewel de interactie tussen studenten uit meerdere juridische contexten zinvol is, geeft een enkele student aan dat het verschil in kennisniveau remmend kan werken. Daarnaast merkten enkele studenten in het auditgesprek op, dat het handig is als de opleiding hen aan het begin van de studie wegwijs maakt in het gebruik van de wettenbundel. Het auditpanel kan zich voorstellen dat de opleiding nadenkt over verdere mogelijkheden om het verschil in voorkennis te verkleinen.

Onderzoek

Vanaf februari 2014 is het programma *Onderzoeksvaardigheden* bij de opleiding HBO Bachelor Rechten in een nieuwe opzet aangeboden, waarbij de focus meer op praktijkgericht onderzoek is gelegd. De docent gaat hierin meer als onderzoekscoach te werk en heeft daarbij als taak de student te motiveren, te activeren en te stimuleren. Hij verbindt in de lessen de vijf fases van praktijkgericht onderzoek en begeleidt het proces waarbij studenten elkaar kritische vragen stellen en elkaar helpen bij de formulering van het concept van het onderzoeksvoorstel.

Weergave onderzoekslin programma

- In fase 1 en 2 van de opleiding volgt de student per fase twee lessen onderzoeksvaardigheden, gekoppeld aan de eindopdrachten.
 - De student sluit de eindopdracht van fase 1 af met het doorlopen van fase 1 tot en met 3 van praktijkgericht onderzoek.
 - In de eindopdracht van fase 2 doorloopt de student de fasen 1 tot en met 5 van praktijkgericht onderzoek. Een actueel juridisch vraagstuk uit de praktijk van de student vormt het uitgangspunt van het onderzoek.
- In de twee lessen Onderzoeksvaardigheden voor de scriptie besteedt NCOI extra aandacht aan het onderzoeksvoorstel, dat de basis vormt voor de uiteindelijke scriptie.

Tabel 4 – Korte weergave onderzoekslin programma HBO Bachelor Rechten

NCOI heeft het afgelopen studiejaar gemerkt dat de voorbereiding van studenten op de scriptie verbetering behoeft (zie Standaard 11 – Gerealiseerd eindniveau). Naar aanleiding van overleg met een opleidingsvertegenwoordiging met studenten en diverse kalibreersessies van rechtenscripties, is een aantal aanbevelingen geformuleerd om het onderzoek nader toe te spitsen op praktijkgericht juridisch onderzoek en dit type onderzoek nog sterker te verankeren in het opleidingsprogramma.

In dit kader zal de opleiding onder meer een ander boek hanteren¹⁴, de literatuurverwijzing APA in de rechtenmodules vervangen door de 'Leidraad voor juridische auteurs', het aantal juridische bronnen uitbreiden en de eisen die zij stelt aan de eindopdrachten en aan de scriptie, aanpassen. Het auditpanel is positief over deze ontwikkeling en ziet graag dat de opleiding het praktijkgericht juridisch onderzoek volledig vorm en inhoud geeft. Te denken valt aan het inrichten van een geïntegreerde onderzoekslijn, het ontwikkelen van een nieuwe onderzoeksinstrumentarium en het definiëren van een bijpassend type eindwerk (zie H6 – Aanbevelingen).

Internationale oriëntatie

Het auditpanel constateert dat het programma van de opleiding HBO Bachelor Rechten een bij de huidige doelstelling (zie Standaard 1 – Beoogde eindkwalificaties) passende beperkte internationale oriëntatie kent. Internationalisering speelt in toenemende mate een rol in de opleiding. Daarom is de module *Europees en internationaal recht* sinds 2015-2016 een welkom onderdeel van het opleidingsprogramma. Daarnaast besteedt de opleiding in de diverse modules aandacht aan de internationale component. In de module *Bestuursprocesrecht* moeten studenten bijvoorbeeld aan de hand van een artikel uit de vakliteratuur uiteen zetten of ze een Europese Awb wel of niet wenselijk vinden.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: voldoende

De inhoud van het programma sluit aan bij de beoogde eindkwalificaties. Het programma is helder en voor studenten inzichtelijk. De indeling in modules met de ondersteunende leerlijn op het gebied van praktijkgericht onderzoek en een zekere mate van concentrische opbouw in het programma zorgen voor voldoende samenhang. Het auditpanel waardeert de versterkte aandacht die uitgaat naar de onderzoeksvaardigheden en het voornemen om meer specifiek in te zetten op praktijkgericht juridisch onderzoek. De doelstellingen ten aanzien van internationalisering krijgen zoals de opleiding dat beoogt, weliswaar beperkt, plaats in het programma. Een verbeterpunt vindt het auditpanel de aandacht voor het verschil in voorkennis en werkervaring van studenten in de verschillende rechtsgebieden. Bovendien behoeft het praktijkgericht juridische onderzoek nog een nadere uitwerking in het programma. Het auditpanel komt derhalve voor de opleiding HBO Bachelor Rechten voor deze standaard tot het oordeel (ruim) 'voldoende'.

¹⁴ Het betreft het boek 'Praktijkgericht juridisch onderzoek' (2015) van Van Schaijk in plaats van het boek 'Praktijkgericht onderzoek' (2015) van Van der Velde, Jansen en Dijkers.

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Algemeen

De duale/deeltijdse varianten van de bachelor- en/of masteropleidingen van NCOI zijn gefundeerd op een leertheoretisch kader dat aansluit op het leren door volwassenen met praktijkervaring. Dit resulteert in onderwijs dat: (i) aansluit op de directe praktische behoeften van studenten, (ii) de inspanningen van studenten direct zichtbaar maakt en accurate feedback oplevert over hun leerproces, (iii) rekening houdt met bij de student reeds aanwezige ervaring, kennis en competenties en (vi) studenten verantwoordelijk maakt voor hun (eigen wijze) van leren.

Het onderwijsconcept van de duale/deeltijdse varianten van de ad-, bachelor- en/of masteropleidingen van NCOI kent dan ook sociaal-constructivistische elementen. Het didactisch concept wordt gevormd door voortdurend de relatie te leggen tussen de inhoud van de studiebijeenkomsten, de eigen werkcontext van de student en de activiteiten in de online leeromgeving. In de bijeenkomsten staat het actief verwerven van kennis centraal en discussiëren studenten over casuïstiek uit de eigen praktijk, waarin iedere student opdrachten en (deel)onderzoek uitvoert. Hiermee ontwikkelt en toont de student taakvolwassenheid.

In principe zorgt de flexibele onderwijslogistiek van NCOI ervoor dat studenten onderwijseenheden bij voldoende deelnemers in een min of meer willekeurige volgorde, meerdere keren per jaar en op verschillende opleidingslocaties kunnen doorlopen. Studenten hebben daarnaast altijd de mogelijkheid om een onderwijseenheid via E-learning te volgen.

Vormgeving programma

Het auditpanel stelt vast dat het 'NCOI-onderwijsmodel' ook van toepassing is bij de opleiding HBO Bachelor Rechten. De vormgeving van het onderwijsprogramma sluit volgens het auditpanel goed aan bij de wensen van haar studenten. Van de student wordt verwacht, dat hij voorbereid naar de les komt. In de lessen zelf staan discussie en probleemgestuurde verwerking van de stof centraal, met steeds de vertaling naar de praktijk en hoe de student met deze kennis en vaardigheden succesvol kan zijn.

Studiesucces/studeerbaarheid

Het uitvalpercentage in het eerste jaar van de HBO Bachelor Rechten loopt de afgelopen jaren uiteen. Uit intern onderzoek blijkt dat ongeveer 60% van de uitvallers stopt met de opleiding vanwege persoonlijke of financiële omstandigheden. De overige studenten zijn gestopt vanwege een verandering van studie, omdat het de product (locatie) waarvoor ze gekozen hadden niet doorging of vanwege een klacht. Om uitval in de toekomst waar mogelijk te voorkomen heeft NCOI met de studieadviseur afgesproken om in het eerste studiejaar een extra telefonisch studievoortgangsgesprek in te plannen met de student. Het auditpanel vindt deze maatregel adequaat. Ook het juiste verwachtingenmanagement voorafgaand aan de opleiding (zie Standaard 8 – Studiebegeleiding) zorgt ervoor dat de studenten weloverwogen keuzes kunnen maken om met de opleiding te starten. De studenten die het auditpanel sprak, vinden de studie vanwege de combinatie van werk en privé pittig, maar zeker te doen.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: goed

Het auditpanel beoordeelt deze standaard voor de opleiding HBO Bachelor Rechten als 'goed'. De opleiding hanteert een didactisch concept dat nadrukkelijk aansluit bij de volwassen doelgroep. Het NCOI-onderwijsconcept is aantoonbaar verwerkt in de vormgeving van het onderwijsprogramma.

Het uitgangspunt van het sociaal constructivisme sluit aan bij de wijze waarop volwassenen kennis verwerven. Het programma van de opleiding HBO Bachelor Rechten is volgens studenten studeerbaar.

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

Algemeen

De toelatingseisen voor alle duale en deeltijdse hbo-opleidingen heeft Hogeschool NCOI opgenomen in een generieke Onderwijs- en Examenregeling (OER). Bij toelating tot de duale opleiding is, naast de wettelijke toelatingseisen, de aanwezigheid van een geschikte werkomgeving en meerdere jaren werkervaring een expliciete vereiste. Indien een geschikte werkcontext ontbreekt volgt de student de deeltijdse variant waarin hij een verplichte en – in de vorm van een overeenkomst – welomschreven stage uitvoert.

In enkele specifieke gevallen hanteert NCOI aanvullende vooropleidingseisen (bijv. PABO) en stelt zij specifieke eisen aan werkplekken, die zijn opgenomen in een opleidingsspecifieke OER. Borging van de toelatingsvereisten gebeurt voor alle erkende opleidingen door een centrale toelatingscommissie volgens een vaste procedure en via dossiervorming.

NCOI kent een strikt systeem rond vrijstellingen. Studenten dienen daartoe een verzoek in bij de examencommissie die zich daarbij laat ondersteunen door de vrijstellingscommissie waarin onder andere de opleidingsmanager die de betreffende opleiding beheert, zitting heeft. Per opleiding is stap-voor-stap beschreven op welke wijze NCOI vrijstellingen verleent.

Toelating en Aansluiting

De opleiding HBO Bachelor Rechten heeft zich afgelopen jaren primair gericht op werkende mensen die zich verder willen ontwikkelen in de juridische beroepspraktijk, hetzij vanuit hun huidige werkveld dan wel om een carrièreswitch te maken. De meeste studenten zijn al werkzaam in het juridisch werkveld en volgen de opleiding ter verdieping en verbreding van hun kennis. Vanwege het brede juridische veld stromen studenten in met een verschillend kennis- en vaardighedenniveau van de verschillende rechtsgebieden. Het implementeren van een module Inleiding Recht (zie Standaard 3 – Inhoud programma) is gezien het verschil in juridische voorkennis dan ook zinvol.

Ook het type vooropleiding van de instromers is divers. De studenten hebben minimaal havo, vwo of mbo-niveau 4 als vooropleiding nodig. NCOI heeft de vooropleidingseisen en de eisen die NCOI stelt aan de werkplek/de stage zijn voor de opleiding HBO Bachelor Rechten duidelijk beschreven in de OER.

Vrijstellingen

Voor de opleiding HBO Bachelor Rechten geldt dat NCOI nauwelijks vrijstellingen verleent.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: voldoende

Voor de opleiding HBO Bachelor Rechten komt het auditpanel ten aanzien van deze standaard tot het oordeel 'voldoende', omdat het de keuze voor de doelgroep werkenden evenals de daarbij horende instroomeisen relevant vindt voor de opleiding. Het programma sluit voor studenten in voldoende mate aan bij de kwalificaties van de instroom. De toelating- en de vrijstellingsregeling zijn helder en bij de toepassing ervan is de opleiding streng.

4.3. Personeel

Standaard 6: Het personeel is gekwalificeerd en de omvang er van is toereikend voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

Algemeen

NCOI beschikt over een pool van vaste medewerkers die zich bezighoudt met organisatorische processen op het terrein van logistiek en administratie en met de ontwikkeling van onderwijs, examinering en kwaliteitsbewaking. Voor het ontwikkelen, verzorgen en begeleiden van onderwijs beschikt NCOI daarnaast over een uitgebreid bestand van freelance professionals, die voldoen aan strikte criteria, vastgelegd in profielen, voor wat betreft hun actuele vak- en domeinkennis, hun opleidingsniveau, werkervaring en – waar het docenten betreft – didactische competenties.

De samenwerking tussen interne (vaste) medewerkers en de freelance professionals zorgt enerzijds voor continuïteit in de organisatie van het onderwijs en anderzijds voor de actuele inbreng van vak- en domeindeskundigen. De freelance poule van docenten borgt bovendien dat NCOI altijd over voldoende gekwalificeerde docenten beschikt.

Ter ondersteuning van met name de didactische competenties van haar docenten biedt NCOI – op basis van een POP, de performancemanagementcyclus en individuele begeleiding – professionaliseringsprogramma's, met name op het gebied van didactiek, toetsing en beoordeling. De ingezette professionals dienen zelf hun vakkennis op peil te houden. Tevens organiseert NCOI jaarlijks scholingsbijeenkomsten die betrekking hebben op didactische onderwerpen, kalibreersessies voor examinatoren, vakgroepoverleg of workshops. Van iedere freelance professional verwacht NCOI dat hij bij ieder soort overleg minimaal eens in de twee jaar aansluit.

NCOI kent voor al haar opleidingen een strenge beoordelingssystematiek daar waar het de beoordeling van docenten betreft. NCOI hanteert daarbij als minimaal acceptabele score een 8 (op een schaal van 0-10). Docenten met een lagere beoordeling dan een 8 nodigt de betreffende opleidingsmanager uit voor een gesprek waarbij beide partijen uitgebreid de inzet van de docent bespreken. Docenten die daarna opnieuw te laag scoren, zet NCOI niet meer in.

NCOI hanteert een strikte rollenscheiding, zodat een persoon niet meerdere rollen, zoals bijvoorbeeld die van tentamenontwerper en beoordelaar, voor eenzelfde groep of een individuele student kan uitoefenen.

Bovenstaande beschrijving van de hogeschoolbrede organisatie rondom het personeel is ook van toepassing bij de opleiding HBO Bachelor Rechten. Vanaf het studiejaar 2014-2015 bestaat het kernteam van de opleiding naast de opleidingsmanager nu uit twee kerndocenten. Op deze wijze is de opleiding beter in staat om de breedte ofwel de diverse rechtsgebieden die in het programma aan bod komen, af te dekken. Het kernteam bepaalt samen met de curriculumcommissie de inhoud en het niveau van een opleiding.

Het auditpanel heeft een overzicht van kwalificaties en deskundigheden van de betrokken docenten ingezien en vastgesteld dat zij goed gekwalificeerd zijn om al het onderwijs vakinhoudelijk en op bachelorniveau te verzorgen. 94% van de freelance professionals heeft een masteropleiding, 2% heeft een bacheloropleiding en 4% is gepromoveerd. Het auditpanel waardeert evenals de docenten dat zij zich vooral kunnen concentreren op het daadwerkelijke lesgeven en dat zij daarnaast, uiteraard binnen de kaders ofwel de leerdoelen, in de lessen flexibel zijn om in te spelen op actuele vraagstukken van de studenten. NCOI verzorgt de randzaken daaromheen. Uit studentevaluaties van de afgelopen twee studiejaar blijkt dat studenten de kennis en de kwaliteit van docenten als goed ervaren. De studenten waarderen daarnaast met name de praktijkgerichtheid van de docenten.

Uit het gesprek met de docenten van de opleiding blijkt dat zij jaarlijks deelnemen aan diverse hogeschoolbrede en opleidingsspecifieke bijeenkomsten, waaronder opstartbijeenkomsten, vakgroepoverleg, bijeenkomst met workshops en informeel samenzijn. De freelance docenten zijn allen actief in het werkveld en op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in het vakgebied, zo blijkt uit het auditgesprek.

Vanwege de toenemende aandacht voor praktijkgericht juridisch onderzoek (zie Standaard 3 – Inhoud programma) bekijkt de opleiding of uitbreiding van de huidige pool nodig is. In dit kader is NCOI ook voornemens een lector voor de juridische opleidingen te werven. Daarnaast zullen de scriptiebegeleiders- en beoordelaars en beoordelaars van de eindopdrachten te zijner tijd een training krijgen over praktijkgericht juridisch onderzoek. Het auditpanel steunt de opleiding in deze ontwikkeling (zie H6 – Aanbevelingen).

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: goed

NCOI beschikt over een goed vormgegeven en uitgewerkt personeelsbeleid, waarbinnen veel zaken rondom professionals hogeschoolbreed vastgelegd en gestandaardiseerd zijn. De opleiding HBO Bachelor Rechten maakt gebruik van deze hogeschoolbrede mechanismen om de kwaliteit van het personeel te monitoren en te verbeteren. De professionaliteit van medewerkers staat hoog in het vaandel. Daarnaast is de flexibiliteit rond de inzet van freelance professionals goed geregeld. De omvang van het aantal freelance professionals is toereikend.

Het auditpanel komt voor de opleiding HBO Bachelor Rechten tot het oordeel 'goed', omdat het waardering heeft voor de passende samenstelling van het kernteam en de pool van freelance professionals voor deze opleiding. De kwaliteit van de docenten beschouwt het auditpanel als degelijk. Terwijl het kernteam de continuïteit van de opleiding bewaakt, zijn ook de docenten continue met elkaar in gesprek over de ontwikkeling van de opleiding. Dit is een sterk punt, zo vindt het auditpanel.

4.4. Voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Algemeen

NCOI heeft de eisen die zij stelt aan huisvesting en materiële voorzieningen vastgelegd. Naast het hoofdkantoor van NCOI in Hilversum beschikt zij voor de verzorging van duale en deeltijdse opleidingen voor werkenden over adequaat geoutilleerde leslocaties in Utrecht, Eindhoven, Amsterdam en Rotterdam (BCN¹⁵). Per opleiding huurt NCOI, indien nodig voor de uitvoering van het curriculum, specifieke ruimtes in.

Naast de eigen leslocaties gebruikt NCOI ook vergelijkbare externe locaties in Nederland. Aan het voorzieningenniveau van deze locaties stelt zij dezelfde eisen als aan de leslocaties van BCN; dat geldt evenzeer voor de toegankelijkheid van studenten met een functiebeperking.

Alle NCOI-studenten van erkende opleidingen maken gebruik van de online leeromgeving (e-Connect), waarin zij de informatie kunnen vinden die voor hun opleiding van belang is. Drie weken voor de start van een onderwijseenheid geeft e-Connect per les aan welke leerdoelen centraal staan, wat de student moet voorbereiden en hoe de onderwijseenheid wordt afgerond. Ook een moduleopdracht wordt via e-Connect geüpload. De online leeromgeving fungeert eveneens als communicatieplatform om kennis te delen en contact te leggen met medestudenten en docenten.

NCOI experimenteert in 2017-2018 met het systeem aNewSpring dat het o.a. mogelijk maakt om (intuïtief werkende) individuele leerpaden voor studenten te ontwikkelen, formatief te toetsen en doorlopend feedback en individuele begeleiding te leveren. De bedoeling is het systeem complementair aan e-Connect in te zetten.

Toegang tot wetenschappelijke literatuur is binnen NCOI voor studenten beperkt mogelijk. De opleider biedt hen daarom voor gedurende een jaar een abonnement aan op de Koninklijke bibliotheek of een universiteitsbibliotheek, zodat zij fysiek en digitaal belangrijke databanken kunnen benaderen.

Het auditpanel heeft waargenomen dat de vestiging in Utrecht, één van de BCN-locaties waar het locatiebezoek van de opleiding HBO Bachelor Rechten plaatsvond, uitstekend is toegerust. Voor de opleiding HBO Bachelor Rechten is de inrichting van bovengenoemde leslocaties toereikend. Opleidings specifieke praktijkvoorzieningen zijn voor deze opleiding niet nodig.

De studenten van de opleiding HBO Bachelor Rechten maken gebruik van de digitale leeromgeving e-Connect van NCOI. Tijdens de demonstratie die de opleiding tijdens het locatiebezoek voor het auditpanel verzorgde, maakte het auditpanel niet alleen kennis met e-Connect waar de deeltijd en duale studenten toegang tot hebben, maar ook met het systeem aNewSpring dat NCOI voornemens is om in te zetten voor voltijdstudenten. Hoewel e-Connect volgens het auditpanel voorziet in de basisbehoefte van de studenten, zouden verschillende, meer moderne tools uit aNewSpring ook interessant kunnen zijn voor deeltijd en duale studenten.

Ook bij de opleiding HBO Bachelor Rechten vergoedt NCOI het abonnement van de student bij de Koninklijke Bibliotheek of een (universiteits)bibliotheek. De studenten, onder wie ook de studenten van deze opleiding, maken overigens beperkt gebruik van deze bibliothecaire voorzieningen. De studenten die het auditpanel sprak, waren ook niet allemaal op de hoogte van deze mogelijkheid.

¹⁵ BCN staat voor Business Centre Nederland. Hogeschool NCOI is eigenaar van deze opleidingslocaties.

Vanaf het seizoen 2017-2018 zullen studenten die bezig zijn met de eindopdrachten en de scriptie toegang krijgen tot een juridische database. Het auditpanel is positief over deze ontwikkeling en vindt het belangrijk dat de opleiding dit voornemen realiseert. Bovendien is het noodzakelijk dat de opleiding de studenten vervolgens gedurende het hele programma ook stimuleert om daar actief gebruik van te maken.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: voldoende

Het auditpanel beoordeelt deze standaard voor de opleiding HBO Bachelor Rechten als 'voldoende', omdat NCOI beschikt over goed geoutilleerde locaties, verspreid over het land, met een voorzieningenniveau dat het auditpanel als degelijk kwalificeert. Ruimte voor verbetering ziet het auditpanel bij de opleiding HBO Bachelor Rechten in het verder optimaliseren en inrichten van een moderne onderwijsleeromgeving en het faciliteren van studenten in het gebruik van juridische bronnen. Deze verbeterpunten zijn naar de toekomst toe belangrijk, maar doen volgens het auditpanel op dit moment niets af aan de basiskwaliteit van het voorzieningenniveau.

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Algemeen

Bij de begeleiding van de volwassen, werkende NCOI-student voert de student de regie en sluit de begeleider aan bij de wensen van de student. De studieadviseur speelt bij de duale/deeltijdse studenten in het NCOI-concept een belangrijke rol. Iedere student heeft een vaste studieadviseur die hij op elk moment kan benaderen over met name organisatorische/ logistieke vragen en zijn studievoortgang. Daarnaast verzorgen de docent, de portfoliobegeleider en de afstudeerbegeleider de inhoudelijke studiebegeleiding binnen de opleiding.

NCOI werkt vanaf het opleidingsjaar 2017-2018 met zogenoemde 'automatische triggers' vanuit haar ERP-systeem. Daarbij activeert het systeem de studieadviseur om contact op te nemen met de duale/deeltijdse student indien hij (i) een maand voor aanvang van zijn opleiding verkeert (informatie- en motivatiegesprek), (ii) meer dan vier avonden of twee dagen per module afwezig is geweest, (iii) een derde herkansing voor een module moet doen of (iv) drie maanden na een laatste bijeenkomst nog geen opdracht heeft ingeleverd of het tentamen nog niet digitaal heeft gemaakt. Ook richt NCOI een 'chatfaciliteit' in, zodat de student op laagdrempelige wijze met zijn studieadviseur kan overleggen.

Een vakinhoudelijke praktijkbegeleider vanuit het bedrijf/de organisatie begeleidt de student op de werkplek (dual) of op de stageplek (deeltijd). De eisen die NCOI hieraan stelt, onder meer wat betreft functie, rol, ervaring en (opleidings)achtergrond, heeft zij expliciet vastgelegd. Deze eisen worden gehanteerd bij de toelating en gemonitord door de portfoliobegeleider bij de werkplekbezoeken, waarbij ook de praktijkbegeleider aanwezig is.

NCOI hanteert een informatiesysteem waar het ERP-systeem Olympus deel van uitmaakt en dat dienst doet als administratie- en planningssysteem. ERP is gekoppeld aan de eerder genoemde digitale leer- en informatieomgeving e-Connect. De informatievoorziening verloopt voor alle studenten van NCOI via e-Connect. Alle benodigde studie-informatie is er te vinden. Het systeem levert studieadviseurs en –coaches ook informatie op over de studievoortgang van een student, zodat zij daarop – zo nodig – kunnen acteren.

Studiebegeleiding

Het auditpanel vindt de wijze waarop NCOI de studiebegeleiding rond de opleiding HBO Bachelor Rechten heeft ingericht passend voor een werkende, volwassen hbo-bachelorstudent. Elke opleiding, zo ook de opleiding HBO Bachelor Rechten, zorgt naast de vaste NCOI-begeleidingssystematiek voor begeleiding op maat. Het initiatief voor studiebegeleiding legt de opleiding op de eerste plaats bij de student zelf.

De portfoliobegeleider ondersteunt het leerproces van de student in het praktijkprogramma, zowel op de werkplek als op afstand via e-mail, e-Connect en telefoon. Hij volgt, stimuleert en begeleidt de ontwikkeling van de student in/bij het realiseren van de eindkwalificaties. Aanvullend heeft hij een signaalfunctie naar de studieadviseur bij zaken die de studievoortgang (kunnen) belemmeren. De portfoliobegeleider onderhoudt namens NCOI het contact met de praktijkbegeleider.

Informatievoorziening

e-Connect doet bij de opleiding HBO Bachelor Rechten dienst als platform voor kennisdeling tussen studenten onderling en tussen studenten en docenten. Individuele en groepsgewijze communicatie zijn mogelijk door het sturen van e-mails en het plaatsen van berichten. Uit de evaluatiegegevens over de dienstverlening blijkt dat de student van de opleiding HBO Bachelor Rechten de informatievoorziening van NCOI positief waardeert.

In de studie jaren 2015-2016 en 2016-2017 was dit gemiddeld een 7,4. De informatievoorziening voldoet aan de eisen van de student.

De mogelijkheid om het programma op elk gewenst moment en op elke locatie te volgen is een sterk punt volgens zowel het auditpanel als de studenten, met name op het moment dat veel studenten zich inschrijven voor een module. Toch kan het voorkomen dat NCOI een module op een bepaalde leslocatie niet aanbiedt, vanwege het beperkte aantal aanmeldingen aldaar. De opleiding zou studenten die onderwijs willen volgen op minder populaire leslocaties, voor de start van hun opleiding beter kunnen informeren en de juiste verwachtingen kunnen scheppen. Eén van de studenten die het auditpanel sprak, moet nu regelmatig afreizen naar een andere leslocatie en vanwege de combinatie van werk en privé is dit een flinke tijdsinvestering.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: goed

Het auditpanel komt ten aanzien van deze standaard tot het oordeel 'goed', omdat de opleiding wat betreft de begeleiding en de informatievoorziening zonder meer aansluit bij de wensen van de doelgroep. Het systeem van begeleiding is goed doordacht en vormgegeven, de begeleiders zijn toegerust voor de hen toebedeelde taken. Hetzelfde geldt voor de wijze waarop NCOI de informatievoorziening heeft ingericht. Aandacht voor het juiste verwachtingenmanagement richting de student voorafgaand aan de opleiding, vindt het auditpanel een klein verbeterpunt, dat niet afdoet aan zijn positieve oordeel.

4.5. Kwaliteitszorg

Standaard 9: De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

Algemeen

NCOI kent een volledig centraal georganiseerd kwaliteitszorgsysteem voor al haar erkende opleidingen. Daarbij wordt stelselmatig de PDCA-cyclus gevolgd. Bij evaluaties stelt Hogeschool NCOI vast of een opleiding op grond van haar eigen doelen – en aan het NVAO-accreditatiekader ontleende criteria – de beoogde kwaliteit behaalt. NCOI doet dit bij iedere opleiding onder alle betrokkenen volgens eenzelfde schema:

Betrokken partij	Onderwerp van evaluatie	Frequentie
Examencommissie	Gerealiseerd eindniveau, dekking van de leerresultaten door de tentamens, kwaliteit van toetsing en examinering	3 bijeenkomsten 2x respons/1x centraal
Voorzittersoverleg		Wekelijks
Studenten duaal/deeltijd	Kwaliteit van de onderwijseenheden en opleiding als geheel	2x per module 1 – 2x per jaar
Docenten	Kwaliteit van de onderwijseenheden Kwaliteit opleiding (vakgroepoverleg) Wijzigingen curriculum (opstartbijeenkomst) Kwaliteit uitvoering overeengekomen opdracht(en) Kwaliteit functioneren (o.a. lesbezoek docentencoördinator)	1 x per module 1 x per jaar 1 x per jaar 1 x per twee jaar 1 x per jaar
Alumni	Ervaringen met opleiding, relevantie opleiding voor werksituatie en invloed opleiding op loopbaanontwikkeling of -perspectief	Eénmalig 1 jaar na afstuderen
Werkveldcommissie	Actualiteit van de beoogde eindkwalificaties en het curriculum, ontwikkelingen en trends in het beroepenveld, relevantie eindwerken studenten	2 x per jaar
Kernteam	Impact bepalen van uitkomsten van evaluaties, managementinformatie, rapportage ten aanzien van toetsing en examinering op het curriculum	Continu
Curriculumcommissie		1 x per jaar

Hogeschool NCOI stelt de tevredenheidsnormen voor de evaluaties jaarlijks vast. In 2017/2018 hanteert NCOI bij evaluaties de volgende normen:

- 70% van de studenten dient af te studeren binnen de nominale studieduur plus twee jaar;
- de dienstverlening beoordelen studenten gemiddeld met een 8,0 (op een tienpuntschaal);
- de docenten krijgen van studenten gemiddeld minimaal een 8,0;
- de leslocaties waarderen de studenten gemiddeld met een 7,5;
- het studiemateriaal krijgt een gemiddelde score van minimaal 7,0.

Een belangrijk onderdeel binnen het systeem van kwaliteitszorg binnen NCOI is het eerder genoemde ERP-systeem Olympus. De organisatie investeert in het up-to-date houden van het automatiseringssysteem dat alle afdelingen real time met elkaar verbindt, waardoor zij op hetzelfde moment over dezelfde informatie beschikken. NCOI Groep is NEN-EN-ISO 9001:2008- en CEDEO-gecertificeerd.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding HBO Bachelor Rechten volledig meedraait in het hogeschoolbrede kwaliteitszorgsysteem, zoals hierboven is beschreven. Uit de gesprekken maakt het auditpanel op dat binnen de opleiding HBO Bachelor Rechten duidelijk een kwaliteitscultuur aanwezig is. De opleiding toont veerkracht ofwel duale alertheid zoals een van de gesprekspartners dat noemde. Zij pakt noodzakelijk verbeteringen serieus aan en zorgt in samenwerking met docenten en studenten voor verandering en vernieuwing zonder daarbij haar eigen koers uit het oog te verliezen. Zo huurt zij bijvoorbeeld (toets)deskundigheid in op het moment dat zij daar zelf niet voldoende over beschikt, speelt zij in op de actualiteit en is de relatie met het werkveld zinvol (zie Standaarden 1 en 2 – Beoogde eindkwalificaties en Oriëntatie programma) en luistert zij naar haar studenten op het moment dat zij behoefte hebben aan wijzigingen in het programma (zie Standaard 3 – Inhoud programma). De leden van de werkveldcommissie geven aan dat de opleiding werk maakt van hun input. Ook andere relevante partijen zijn op structurele wijze betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding, zo blijkt uit de verslagen van de diverse commissies. Het auditpanel vindt het structurele contact met alumni een ontwikkelpunt voor de komende jaren.

Voor het gros van de doelstellingen voldoet de opleiding HBO Bachelor Rechten aan de normen. Een kleine uitzondering daarop is de gemiddelde tevredenheid van de studenten NCOI-breed over de communicatie en dienstverlening die (nog) wel voldoet aan de norm, maar aan het dalen is. Nader onderzoek toont aan dat de studenten soms lang moeten wachten op een antwoord op een vraag die ze aan NCOI hebben gesteld. Onlangs is een kennisbank geopend waarin de meest voorkomende vragen worden opgenomen met een passend antwoord. Bovendien is organisatiebreed bepaald dat studenten binnen twee werkdagen antwoord moeten hebben op hun vragen en hebben studieadviseurs de opdracht om studenten meer proactief te benaderen. Hiermee beoogt NCOI de tevredenheid te verhogen. Studenten die het auditpanel sprak, ervoeren zelf geen problemen met de snelheid van communicatie.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: goed

Het auditpanel komt voor de opleiding HBO Bachelor Rechten ten aanzien van deze standaard tot het oordeel 'goed', omdat het strak georganiseerd, duidelijk uitgewerkte NCOI-systeem van kwaliteitszorg aantoonbaar van toepassing is binnen de opleiding en er binnen de opleiding nadrukkelijk een kwaliteitscultuur heerst, waardoor structureel aandacht is voor verbetering.

4.6. Toetsing

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Algemeen

NCOI hanteert een instellingsbreed systeem van toetsing en examinering. Per opleiding verantwoordt het kernteam de wijze van toetsing in een toetsplan. Dit toetsplan wordt inhoudelijk vastgesteld door het management en voor wat betreft de toetsvaliditeit door de examencommissie. Als uitgangspunt – en in overeenstemming met het onderwijsconcept – vindt toetsing daar waar mogelijk plaats in de relevante (beroeps)context. Opleidingen toetsen kennis primair impliciet bij de uitvoering van praktijkopdrachten. Daarnaast bevatten opleidingsprogramma's ook expliciete kennistoetsing.

NCOI toetst zowel formatief als summatief. Formatieve toetsing gebeurt door de docent en de portfoliobegeleider. Summatieve toetsing vindt plaats door de examinatoren en de examencommissie.

Ter bevordering van de betrouwbaarheid van tentamens zijn bij de ontwikkeling ervan docent-ontwikkelaars, docent-meelezers en een toetsdeskundige, veelal de opleidingsmanager, betrokken. Bij NCOI zijn lesgeven, ontwikkelen van tentamens/examens en het beoordelen ervan voor eenzelfde student of groep van studenten gescheiden taken. NCOI bevordert hierdoor de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van de beoordeling. De functiescheiding geldt niet bij het beoordelen van groepsopdrachten, omdat hier niet alleen het eindproduct wordt beoordeeld maar juist ook het proces en de interactie tussen de studenten tijdens de totstandkoming. Hierdoor kan een individueel cijfer worden gegeven bij een groepsopdracht en wordt 'meeliftgedrag' tegengegaan. De kwaliteit van de examinatoren wordt geborgd doordat zij op hun deskundigheid zijn geselecteerd en aangewezen door de examencommissie. Hun prestaties worden geëvalueerd en de inter-beoordelaarsbetrouwbaarheid wordt bevorderd door regelmatige kalibreersessies te organiseren.

De validiteit van de tentamens borgt NCOI door te werken met toetsmatrijzen, die worden opgesteld door het kernteam en vastgesteld door de curriculumcommissie. Zowel voorafgaand aan – via de studie-informatie in de digitale leeromgeving – als tijdens de toetsen (door middel van schriftelijke instructies) beschikt de student over alle informatie die hij nodig heeft om zich op de toets voor te bereiden, c.q. de toets te maken.

NCOI beschikt op hogeschoolniveau over een Centrale Examencommissie. Een aantal taken is gedelegeerd aan Examencommissies die zijn ingericht naar een achttal domeinen bestaande uit een clustering van verwante opleidingen. Zij zijn conform de WHW verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging van de toetsing en examinering. NCOI heeft een 'Integraal Beheermodel Centrale Examencommissie' opgesteld dat het onterecht verstrekken van getuigschriften moet voorkomen. Deze werkwijze gaat uit van een principiële functie-technische rollenscheiding, vastgelegd beleid en regelingen, beheersbare processen en een risicogericht toezicht op basis van rapportages van tentamens, examinatoren en studenten.

Toetssysteem

Het auditpanel heeft het toetsplan van de opleiding HBO Bachelor Rechten ingezien. De opleiding besteedt daarin voldoende aandacht aan het niveau van de eindkwalificaties, de inhoud van de eindkwalificaties en de verantwoording van het niveau van de eindkwalificaties. Ook zijn hierin kort de opbouw van de opleiding en een overzicht van de toetsvormen opgenomen, inclusief de beoordeling ervan. Via de online leeromgeving heeft iedere student inzicht in de algemene leerdoelen van een onderwijseenheid en de leerdoelen per leseenheid.

De wijzigingen die NCOI ook bij de opleiding HBO Bachelor Rechten heeft doorgevoerd in het toetsstelsel, vindt het auditpanel zinvol. Zo is de formulering van de moduleopdrachten in de periode 2016-2017 aangescherpt, waardoor de verwachtingen naar de student zijn verhelderd en een betere beoordeling mogelijk is. Daarnaast had NCOI vanaf het cohort 2014-2015 hogeschoolbreed aandacht voor de vormgeving en de beoordeling van het portfolio. Het portfolio is gesplitst in twee delen, te weten een propedeuse- (fase 1) en een opleidingsportfolio (fase 2 en 3), de beoordelingscriteria zijn aangescherpt en de bewijsstukken en de reflectie op de eindkwalificaties beoordelen examinatoren nu aan de hand van de VRAAK-criteria.

Daarnaast voerde de opleiding HBO Bachelor Rechten zelf een aantal wijzigingen door in toetsvormen. Zo toetst de opleiding de module *Conflictbemiddeling en mediation* vanaf studiejaar 2015-2016 door middel van een mondeling examen in plaats van een moduleopdracht. Vanaf studiejaar 2017-2018 sluiten studenten de module *Bestuursprocesrecht* af met een moduleopdracht in plaats van een schriftelijk examen. Het auditpanel vindt de tentamenvormen zoals de opleiding HBO Bachelor Rechten die nu hanteert, voldoende afwisselend en passend bij eindkwalificaties.

Het auditpanel heeft tijdens het locatiebezoek een aantal toetsopdrachten bekeken. Deze toetsopdrachten waren grosso modo van het juiste niveau, integraal en breed gericht. Daarnaast heeft het auditpanel diverse toetsmatrijzen ingezien. De inhoud van deze toetsmatrijzen is helder. De toetsmatrijzen bevatten modelantwoorden die het op transparante wijze beoordelen van toetsen mogelijk maken. De wijze waarop NCOI een vertaling maakt van eindkwalificaties naar algemene leerdoelen en lesleerdoelen die op hun beurt zichtbaar zijn in de toetsing, is voor de opleiding HBO Bachelor Rechten zorgvuldig vormgegeven. Dit maakt het toetsen en beoordelen ook voor studenten transparant, zo constateert het auditpanel. Tijdens de audit lagen tevens een aantal opleidingsportfolio's ter inzage. Het auditpanel vond de kwaliteit van deze portfolio's van het niveau dat het van een hbo-bachelorstudent in deze fase van de opleiding verwacht. De portfolio's zijn compact geschreven en dekken alle eindkwalificaties af.

Examencommissie

Het is het auditpanel uit het auditgesprek met de examencommissie gebleken dat zowel de Centrale als de Domein Examencommissies preventieve en repressieve maatregelen nemen. Aangevuld met gericht onderzoek (bijvoorbeeld steekproeven naar de kwaliteit van beoordelingen en bezoek mondelinge tentamens) en de implementatie van kwaliteitsborgende mechanismen (bijvoorbeeld introductie vierogenprincipe onderzoeksvoorstel) is de Domein Examencommissie die onder meer de kwaliteit van de opleiding HBO Bachelor Rechten borgt, voldoende *in control* op het terrein van toetsing en examinering. Uit het auditgesprek blijkt nadrukkelijk de deskundigheid van de leden van de Examencommissie. Het auditpanel is onder de indruk van de wijze waarop zij hun kwaliteitsborgende rol vorm en inhoud geven. Dit blijkt niet alleen uit het auditgesprek, maar ook uit de verslagen van de bijeenkomsten van de Examencommissies.

Afstudeerfase

In de scriptie van de opleiding HBO Bachelor Rechten tonen studenten aan dat zij in staat zijn met een oplossing voor een (praktijk)probleem te komen naar aanleiding van eigen (literatuur)onderzoek. Hierdoor toont de student aan de eindkwalificaties van de opleiding op het vereiste niveau te beheersen. De opdracht is qua niveau en oriëntatie afgestemd op de eindkwalificaties. De student geeft samen met zijn werkgever invulling aan de opdracht. De beoordeling vindt plaats door de scriptiebegeleider en de -beoordelaar (vierogenprincipe).

Op het terrein van de borging van het gerealiseerde niveau heeft NCOI de afgelopen jaren een forse (inhaal)slag gemaakt. Voor de opleiding Bachelor HBO Rechten betekende dit onder meer dat in november 2016 de beoordelingswijzer voor de scriptie is aangescherpt en de rolverdeling tussen scriptiebegeleider en -beoordelaar tijdens de scriptieverdediging is geëxpliciteerd. Vanaf december 2016 toetsen toetsdeskundigen de kwaliteit van de beoordelingen van de scriptie steekproefsgewijs.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: goed

De opleiding beschikt over een adequaat toetsbeleid. De mechanismen die NCOI inzet, zorgen voor een efficiënte en effectieve wijze van kwaliteitsborging van het toetsen en beoordelen. Het auditpanel is mede door de verbeteringen die daarin zijn doorgevoerd, positief over de toetsing en de beoordeling. De afgelopen jaren is zowel door NCOI in het algemeen als specifiek bij de opleiding HBO Bachelor Rechten een forse inspanning geleverd inzake het verbeteren van de afstudeerfase. De resultaten daarvan zijn zichtbaar in de eindwerken van de opleiding.

Het auditpanel komt voor de opleiding HBO Bachelor Rechten ten aanzien van deze standaard tot het oordeel 'goed', omdat zij waardering heeft voor de wijze waarop de Centrale en de Decentrale Examencommissie samen werk maken van hun kwaliteitsborgende rol. Zij zijn duidelijk gepositioneerd en nemen hun toebedeelde taken serieus. Daarnaast is bij de opleiding structureel aandacht voor valide en betrouwbare toetsing en is het toetsysteem voor studenten inzichtelijk. Het auditpanel vond de toetsen die het bekeek, van voldoende inhoudelijk niveau.

4.7. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Algemeen

Niet van toepassing.

Gerealiseerd eindniveau

Oordeel opleiding

De afgelopen jaren hebben er meerdere bijeenkomsten plaatsgevonden waarin de eindwerken van de studenten van de HBO Bachelor Rechten zijn geëvalueerd, ook door de leden van de werkveldadviescommissie. De opleiding concludeert dat de onderwerpen van de scriptie passend zijn en dat de eindwerken voldoende juridische diepgang hebben. Verbeteringen zijn mogelijk ten aanzien van de toegang tot bronnen voor studenten en de aansluiting van de deelvragen op de centrale onderzoeksvraag. Na aanleiding hiervan zijn diverse maatregelen genomen (zie ook Standaard 3 – Inhoud programma): Voornemen om een ander boek te hanteren, aanscherping van de eisen van bronverwijzing en koppeling van expertise begeleider aan onderwerp scriptie. Vanaf september 2017 zal daarnaast in de rechtenmodules meer aandacht uitgaan naar specifieke juridische onderzoeksvaardigheden en krijgen studenten toegang tot een juridische database (zie Standaard 7 - Voorzieningen).

Oordeel auditpanel

Vóór aanvang van het locatiebezoek ontving het auditpanel een lijst met scripties (hierna eindwerken) van de opleiding HBO Bachelor Rechten van de afgelopen twee jaar. Daaruit heeft het auditpanel van vijftien afgestudeerden het eindwerk met een variatie in het eindcijfer gekozen. Studenten laten over de gehele linie een gedegen niveau in hun eindwerk zien. Zij passen een vrij klassieke wijze van juridisch praktijkgericht onderzoek toe. Kijkend naar de inhoud van alle eindwerken dan stelt het auditpanel vast dat het resultaat van de eindwerken bruikbaar is voor de eigen praktijk. De eindwerken die het auditpanel van mindere kwaliteit vond, werden door de examinatoren van de opleiding ook met een laag/lager cijfer beoordeeld.

De aanpak van het afstudeeronderzoek en de onderzoeksresultaten, zijn volgens het auditpanel in zekere mate wel voorspelbaar. Waar voor de opleiding nog winst te halen valt is het stimuleren van meer creativiteit bij studenten. Zo zouden de studenten het advies dat zij geven aan de organisatie, aan het einde van hun afstudeertraject nog beter kunnen uitdiepen en concreter kunnen maken. Gezien de kwaliteit van de studenten- en de docentenpopulatie is dit volgens het auditpanel goed mogelijk. Studenten kunnen meer uit zichzelf en uit het afstudeeronderzoek halen en meer out-of-the-box denken. De omslag naar juridisch praktijkgericht onderzoek en het op de juiste wijze beoordelen van de verschillende elementen zouden hier in positieve zin aan bij kunnen dragen (zie H6 – Aanbevelingen). Tegelijkertijd realiseert het auditpanel zich dat studenten door de combinatie van werk en privé geneigd kunnen zijn om genoeg te nemen met het voldoen aan de basiskwaliteit.

Het auditpanel is positief over de navolgbaarheid van het oordeel van de examinatoren over de eindwerken. Wel nam het auditpanel enige verschillen in de kwaliteit en omvang van de feedback op de beoordelingsformulieren waar. Bij de meeste studenten was deze feedback uitgebreid en uitermate bruikbaar, bij een enkele student was de feedback vrij summier.

Functioneren praktijk

De arbeidsperspectieven voor hbo-juristen zijn positief, blijkt uit deskresearch van de opleiding. Het is vooral een vervangingsvraag, doordat oudere werknemers het arbeidsproces verlaten. Verder schat de opleiding in dat door de toenemende juridisering van de samenleving, de brede inzetbaarheid van hbo-juristen en het toenemende belang om te kunnen omgaan met complex informatiegebruik en informatieverwerking, er ook een autonome groei zal zijn van functies voor hbo-juristen.

De docenten die studenten begeleiden bij het afstuderen merken dat de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de studenten in het afstudeeronderzoek voor werkgevers van toegevoegde waarde zijn. Ook de leden van de werkveldcommissie en de alumnus die het auditpanel sprak, bevestigen dit. Zij konden enkele voorbeelden van bedrijven noemen die daar actief mee aan de slag gingen. Hbo-studenten zijn in vergelijking met wo-studenten direct inzetbaar in de praktijk, omdat zij tijdens de opleiding reeds ervaring opdoen met het vervaardigen van authentieke beroepsproducten. Bovendien is tijdens de opleiding HBO Bachelor Rechten meer aandacht voor het ontwikkelen van soft-skills. Hbo-studenten zijn derhalve beter in staat om de ingewikkelde juridische context te vertalen voor een cliënt. Het auditpanel vindt dit een mooi resultaat van de opleiding. Van 'het naar buiten toe uitstralen van de meerwaarde van een (breed opgeleide) hbo-jurist en dus ook van de eigen opleiding' kan NCOI nog werk maken, zo vindt het auditpanel.

Weging en Oordeel

Oordeel dual/deeltijd: voldoende

Bij deze standaard komt het auditpanel voor de opleiding HBO Bachelor Rechten tot het oordeel (ruim) 'voldoende'. Het auditpanel concludeert aan de hand van de eindwerken die het bekeek, dat de eindwerken zondermeer van hbo-bachelorniveau zijn. Wat het auditpanel betreft kan de opleiding haar studenten meer uitdagen, maar dit doet naar zijn mening zeker niets af aan het degelijke juridische niveau dat de studenten laten zien in hun eindwerk. Het verschil dat het auditpanel constateerde qua cijfers/beoordeling van de eindwerken, weerspiegelde de bevindingen van de opleiding. Ook het werkveld en de alumnus uitten zich positief over het niveau van afstuderen en over de aansluiting van de opleiding op de beroepspraktijk.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het auditpanel trof een mooie klassieke opleiding die voor deeltijd en duale studenten de moeite waard is en bijdraagt aan hun verdere carrière. De opleiding HBO Bachelor Rechten heeft een breed profiel en is goed ingebed in de NCOI-systematiek. Er is duidelijk een kwaliteitscultuur aanwezig binnen de opleiding en nieuwe ontwikkelingen pakt de opleiding snel op. Ook de Examencommissie is stevig gepositioneerd. De eindwerken zijn van een degelijk hbo-bachelorniveau en praktisch relevant. De opleiding voldoet, zo concludeert het auditpanel, aan de basiskwaliteit en steekt daar op een aantal punten bovenuit.

De volgende punten verdienen volgens het auditpanel – voor zover ze daar nog niet op staan – een plaats op de verbeteragenda van de opleiding (zie ook Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

- Volledig vorm en inhoud geven aan het praktijkgericht juridisch onderzoek binnen de opleiding, wat mogelijk ook leidt tot meer creativiteit van studenten tijdens hun afstudeeronderzoek.
- Aandacht voor het verschil in voorkennis en werkervaring van studenten (o.a. implementatie module *Inleiding Recht*).
- Toegang bieden en het faciliteren van het gebruik van juridische bronnen.

Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het auditpanel voor de deeltijd en de duale variant tot het oordeel 'goed' voor de standaarden 2, 4, 6, 8, 9 en 10 en 'voldoende' voor de overige standaarden. Alles overwegend komt het auditpanel voor de opleiding als geheel tot het overall oordeel 'voldoende'. Het adviseert de NVAO dan ook de opleiding te accrediteren voor een periode van zes jaar.

Voor het oordeel over de voltijdvariant verwijst het auditpanel naar de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van het auditpanel van de Toets Nieuwe Opleiding *HBO Bachelor Rechten afstudeerrichting e-Juridische dienstverlening* van Hogeschool Luzac (zie Inleiding).

6. AANBEVELINGEN

Uitwerking Praktijkgericht Juridisch Onderzoek en Creativiteit eindwerken

Het auditpanel raadt de opleiding aan om haar plannen in het kader van praktijkgericht juridisch onderzoek het komende jaar te realiseren. Dit betreft onder meer het creëren van een heldere doelstelling ofwel eindkwalificatie, een adequate vertaling daarvan naar een geïntegreerde onderzoekslijn in het programma, hanteren van een nieuwe onderzoeksinstrumentarium, scholing van docenten daarin en het definiëren van het type eindwerk en de eisen die de opleiding daaraan stelt.

Het is daarnaast aan te bevelen om de lector die de opleiding voornemens is te werven, op korte termijn aan te stellen, zodat zijn expertise direct benut kan worden bij het vorm en inhoud geven van het praktijkgericht juridisch onderzoek en innovaties binnen de opleiding.

De aanpak van het afstudeeronderzoek en de onderzoeksresultaten, zijn volgens het auditpanel in zekere mate wel voorspelbaar. De opleiding zou (enkele) studenten kunnen stimuleren om nog meer uit zichzelf en het afstudeeronderzoek te halen en meer out-of-the-box te denken:

- De studenten zouden hun onderzoek bijvoorbeeld nog meer op de praktijk kunnen toesnijden door ook andere dan alleen strikt juridisch instrumentarium toe te passen. Te denken valt aan concrete verbetermaatregelen voor de praktijk of een ander organisatiemodel op basis van praktijkbevindingen. Bovendien zou de invloed van andere aanpalende disciplines of meer preventieve elementen in de scripties terug kunnen komen.
- Verder valt op dat juridische innovaties in de eindwerken nog onderbelicht zijn. Er zijn genoeg voorbeelden uit de ontwikkelingen van digitalisering in het recht (legal tech) of andere oplossingen buiten het recht. Indien de opleiding en de studenten hier meer aandacht aan zouden kunnen besteden, dan zou de opleiding aan actualiteit en bruikbaarheid voor de 21e -eeuwse vraagstukken kunnen winnen.
NB. Het recente rapport van de Hogeschool van Amsterdam¹⁶ over de arbeidsmarkt voor HBO-juristen biedt mogelijke aanknopingspunten richting arbeidsmarkt.

De omslag van praktijkgericht onderzoek naar juridisch praktijkgericht onderzoek en het op de juiste wijze toekennen van punten aan de verschillende elementen tijdens de beoordeling, zouden in positieve zin bij kunnen dragen aan de creativiteit van studenten. Het type eindproduct komt in dat geval mogelijk dichter tegen de praktijk van de student aan te liggen.

¹⁶ Timmer, mr. Ivar (2016). *HBO-Rechten aan het werk. Een onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van alumni HBO-Rechten*. Hogeschool van Amsterdam.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Hogeschool NCOI hbo-bacheloropleiding Rechten dual/deeltijd	
Onderwerpen / Standaarden	Oordeel
Beoogde eindkwalificaties	
Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties	V
Programma	
Standaard 2. Oriëntatie programma	G
Standaard 3. Inhoud programma	V
Standaard 4. Vormgeving programma	G
Standaard 5. Aansluiting programma	V
Personeel	
Standaard 6. Kwalificaties personeel	G
Voorzieningen	
Standaard 7. Huisvesting en materiële voorzieningen	V
Standaard 8. Studiebegeleiding en informatievoorziening	G
Kwaliteitszorg	
Standaard 9. Periodiek evalueren	G
Toetsing	
Standaard 10. Toetsing	G
Gerealiseerde eindkwalificaties	
Standaard 11. Eindkwalificaties	V
Algemeen eindoordeel	Voldoende

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Hieronder volgt een nadere toelichting over de inrichting van de opleidingsbeoordelingen bij Hogeschool NCOI in de periode 2016-2018.

Algemeen

Hogeschool NCOI stuurt al haar opleidingen op dezelfde wijze ofwel centraal aan, hanteert een aantal gezamenlijke uitgangspunten en gebruikt dezelfde voorzieningen. Daarnaast zijn verschillende aspecten per opleiding ingekleurd. In overleg tussen het Evaluatiebureau Hobéon en Hogeschool NCOI is er derhalve voor gekozen om in september 2016 en vervolgens in augustus 2017 een generieke audit uit te voeren van één dag. Tijdens deze dag heeft het auditpanel expliciet aandacht besteed aan de standaarden uit het NVAO-beoordelingskader die algemeen gelden voor Hogeschool NCOI en haar opleidingen. Hiertoe behoren onder meer de standaarden op het terrein van het didactische concept, de instroom/toelating, het personeelsbeleid, de algemene voorzieningen, de studentbegeleiding/informatievoorziening en de kwaliteitszorg. Dit betreffen de standaarden 4 tot en met 9. De reikwijdte van de generieke audit is vastgesteld op alle opleidingsbeoordelingen die in de studie jaren 2016-2018 worden uitgevoerd¹⁷.

De generieke audit biedt elk auditpanel dat de opleidingsspecifieke audit uitvoert, de mogelijkheid om uitgebreid in te zoomen op de standaarden die specifiek gericht zijn op die opleiding zoals op het terrein van de eindkwalificaties, het programma, de didactiek, toetsen en het gerealiseerde eindniveau. Het gaat hier tenminste om de standaarden 1 tot en met 3 en de standaarden 10 en 11. Elke opleidingsspecifieke audit duurt eveneens één dag. Door de auditpanels voorafgaand aan de opleidingsspecifieke audit zorgvuldig te informeren over de bevindingen en oordelen van de generieke audit, krijgt het auditpanel voor de betreffende opleiding zicht op alle standaarden die deel uitmaken van een uitgebreide opleidingsbeoordeling.

Voor een overzicht van het generieke auditprogramma dat in augustus 2017 is uitgevoerd, verwijzen wij naar het beoordelingsrapport Uitgebreide opleidingsbeoordeling Hbo-masteropleiding Master of Business Information van Hogeschool NCOI d.d. oktober 2017. Hieronder volgt het programma van de opleidingsspecifieke audit.

Auditprogramma Uitgebreide Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-opleiding Bachelor HBO Rechten – Hogeschool NCOI

08.15 – 08.30 uur Ontvangst panel

08.30 – 09.15 uur Vooroverleg panel (besloten)

09.15 – 09.45 uur Sessie 1 – Gesprek directie en management

(incl. korte presentatie Hogeschool NCOI en opleiding)

- Mw. J. (José) Smit BBA, directeur Opleidingsmanagement
- Mw. mr. M. (Martine) Pieters, directeur Accreditatie & Kwaliteit Hoger Onderwijs
- Dhr. E.W. (Erik) Hof bc., manager Hoger Onderwijs

Toehoorder

- dhr. M. (Marcel) van den Berg, Chief Operating Officer NCOI

¹⁷ Hogeschool NCOI informeert het Evaluatiebureau Hobéon indien zich majeure wijzigingen zich voordoen rondom de organisatie van haar opleidingen. In dat geval zal een aanvullende beoordeling plaatsvinden.

- 09.45 – 10.15 uur** **Sessie 2 – Toelichting online leeromgeving (OLO) en e-Connect**
- Dhr. J.A.J. (Justus) van Ebbenhorst Tengbergen MBA, voorzitter centrale examencommissie, directeur Kwaliteit en Innovatie
 - Dhr. E.W. (Erik) Hof bc., manager Hoger Onderwijs
- 10.15- 10.30 uur** **Korte pauze panel (besloten)**
- 10.30 – 11.45 uur** **Sessie 3 – Gesprek opleidingsmanagement, kernteam, docenten, ontwikkelaars, beoordelaars en afstudeerbegeleiders**
- Mw. M.J. (Maartje) van den Berg MSc, opleidingsmanager en lid kernteam
 - Dhr. A.W. (Ad) de Groot LLB, kerndocent, lid kernteam, docent en ontwikkelaar
 - Mw. mr. C. (Carmen) Hartendorf, kerndocent, lid kernteam, docent, ontwikkelaar, examenontwikkelaar en beoordelaar
 - Dhr. mr. dr. P.J.J. (Peter) van der Kruit, docent, ontwikkelaar, scriptiebegeleider en –beoordelaar
 - Dhr. mr. T.B.M. (Twan) Kersten, docent
 - Dhr. mr. G.M. (Martin) Koekkoek MBA, docent en beoordelaar
 - Dhr. mr. L.H.J. (Louis) Palmen, docent, ontwikkelaar en beoordelaar
 - Dhr. mr. J. (Jack) Vleut MBA, kerndocent HBO Bachelor Rechten voltijd
- 11.45 – 12.45 uur** **Werklunch panel (besloten)**
- 12.45 – 13.15 uur** **Open spreekuur en bestudering documenten ter inzage door panel**
- 13.15 – 14.00 uur** **Sessie 4 – Gesprek vertegenwoordiging werkveld en alumnus**
- Dhr. mr. M.P. (Michiel) Oortman Gerlings, lid werkveldcommissie
 - Mw. mr. Y.A. (Yolande) Breunesse, lid werkveldcommissie
 - Dhr. mr. A.P.M. (Sander) Stroy, lid werkveldcommissie
 - Dhr. E.A.C. (Igor) Appels LLB, lid werkveldcommissie en alumnus
- 14.00 – 14.15 uur** **Korte pauze panel (besloten)**
- 14.15 – 15.00 uur** **Sessie 5 – Gesprek examencommissie en borging**
- Mw. prof.dr. M. (Mandy) van der Velde, lid Academic Board
 - Dhr. J.A.J. (Justus) van Ebbenhorst Tengbergen MBA, voorzitter centrale examencommissie, directeur Kwaliteit en Innovatie
 - Mw. drs. A.A. (Arline) Reijn – Kok, kwaliteitsmanager en voorzitter examencommissie domein management, economie, recht en bestuurskunde
 - Dhr. drs. P.B.M. (Pieter) van Veen, lid examencommissie domein management, economie, recht en bestuurskunde
 - Dhr. mr. H.J.C. (Herman) Poot, lid examencommissie domein management, economie, recht en bestuurskunde
- 15.00 – 15.15 uur** **Korte pauze panel (besloten)**
- 15.15 – 16.00 uur** **Sessie 6 – Gesprek studenten**
- Mw. H. (Hülya) Özbakir, start dec. 2015, fase 2, duaal
 - Mw. C.N.C. (Claudia) van der Ven – Behr, start sept. 2015, fase 2, deeltijd
 - Dhr. B. (Bart) Loos, start dec. 2014, afstudeerfase, duaal

- 16.00 – 16.15 uur Korte pauze panel (besloten)**
- 16.15 – 16.30 uur Eventueel extra gesprek (opleidings)management**
- 16.30 – 17.30 uur Intern overleg panel (besloten)**
- 17.30 – 17.45 uur Terugkoppeling door panel naar management**
- Mw. J. (José) Smit BBA, directeur Opleidingsmanagement
 - Mw. mr. M. (Martine) Pieters, directeur Accreditatie & Kwaliteit Hoger Onderwijs
 - Dhr. J.A.J. (Justus) van Ebbenhorst Tengbergen MBA, voorzitter centrale examencommissie, directeur Kwaliteit en Innovatie
 - Dhr. E.W. (Erik) Hof bc., manager Hoger Onderwijs

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende (deeltijd/duale) opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van 19 december 2014. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een auditpanel zich bij de uitgebreide opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de (deeltijd/duale) varianten.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geleidingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 19 december 2014'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en dual), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1, 10 of 11 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste alle standaarden minimaal voldoende zijn en 5 standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 11.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste alle standaarden minimaal 'goed' worden bevonden en 5 standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 11.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- Kritische Reflectie Opleidingsbeoordeling Uitgebreid HBO Bachelor Rechten, Hogeschool NCOI
- Kritische Reflectie Opleidingsbeoordeling Uitgebreid HBO Bachelor Rechten, afstudeerrichting e-Juridische Dienstverlening, Hogeschool NCOI
- Domeinspecifiek referentiekader en de eindkwalificaties van de opleiding
- Schematisch programmaoverzicht
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar
- Jaarverslag examencommissie
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (verslagen, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het auditpanel heeft de volgende eindwerken bekeken ¹⁸:

Aantal	Studentnummer	Variant
1	334124*	Deeltijd
2	4343624	Deeltijd
3	512901	Deeltijd
4	4305582	Duaal
5	278262	Duaal
6	411438	Duaal
7	288334	Duaal
8	4346543	Duaal
9	214896	Duaal
10	4348907	Duaal
11	4361452	Duaal
12	396578	Duaal
13	4386250	Duaal
14	4352542	Duaal
15	4354220	Duaal

- * Dit betreft een eindwerk van een student die langer dan twee jaar geleden is afgestudeerd. Bij het bekijken van de eindwerken heeft het auditpanel zich met name geconcentreerd op de meer recentere eindwerken.

¹⁸ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

BIJLAGE IV Overzicht auditpanel

Naam visitatiegroep:	HBO-Rechten 4
----------------------	---------------

Samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemd cluster zijn ingezet.

Naam	Rol	Expertise						Deelname bij		
		Vakinhoud	Internationaal	Onderwijs en toetsing	Werkveld	visitatie-/ audit	Studentzaken	Hogeschool NTI	LOI Hogeschool	Hogeschool NCOI
W.L.M. Blomen	Voorzitter			x		x		x	x	x
mr. dr. H.J.L.M. van de Luytgaarden	Lid	x	x	x	x	x		x	x	x
prof. dr. R.C.H. van Otterlo	Lid	x		x	x	x		x	x	x
W. Heemskerk	Studentlid						x		x	
N. van Wetten LLB	Studentlid						x	x		x
I.M. Gies Broesterhuizen	Secretaris					x		x	x	x
A. Looijenstein	Secretaris i.o.					x		x	x	

Korte functiebeschrijvingen (cv's) van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Korte functiebeschrijvingen
W.L.M. Blomen	De heer Blomen is directeur van Hobéon en treedt sinds 2004 veelvuldig op als lead-auditor van auditpanels in het kader van accreditaties hoger onderwijs.
mr. dr. H.J.L.M. van de Luytgaarden	De heer Van de Luytgaarden is verbonden aan de Zuyd Hogeschool als lector Recht in Europa. Als adviseur en manager ad interim heeft hij daarnaast op vele terreinen van de samenleving gewerkt (o.a. overheidsinstellingen en not-for-profit organisaties).
prof. dr. R.C.H. van Otterlo	De heer Van Otterlo is Manager of the Dutch LAW-School at the University of Applied Sciences The Hague (Haagse Hogeschool). Tevens is heer Van Otterlo Professor of Organisation of Legal Services bij de Faculty of Law of the University of Amsterdam.
N. van Wetten LLB	De heer Van Wetten is onlangs afgestudeerd bij de hbo-bacheloropleiding HBO-Rechten (deeltijd) van de Haagse Hogeschool.

I.M. Gies Broesterhuizen	Mevrouw Gies Broesterhuizen is NVAO-getraind secretaris sinds 2010.
--------------------------	---

Op 26 juni 2017 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding HBO Bachelor Rechten van Hogeschool NCOI, onder het nummer 005760.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende tenminste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl